

Premonstráti v Plzni

Sedláčkovy aktivity ve třicátých letech

In: Jindřich Bečvář (author); Martina Bečvářová (author): Premonstráti v Plzni. II. Josef Vojtěch Sedláček, loajální vlastenec. (Czech). Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2024. pp. 641–[674].

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/405468>

Terms of use:

© Bečvář, Jindřich

© Bečvářová, Martina

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Sedláckovy aktivity ve třicátých letech

1. Epidemie cholery

Počátek třicátých let 19. století nebyl pro celou naši zemi jednoduchý. V létě roku 1831 vypukla ve střední Evropě epidemie cholery, která se nezadržitelně přibližovala z východu již od počátku jara. Na státních i zemských hranicích byly vytvořeny tzv. „vojenské sanitární kordony“, strážní boudy rozestavené na dohled jedna od druhé, lidé přicházející z postižených oblastí museli do dvacetidenní karantény nebo nebyli do země vpuštěni. Byly zřizovány speciální karanténní stanice a cholery špitály. Zvláštní opatření přijímaly země, oblasti, města i vesnice. V celé zemi byl nařízen zvýšený policejní dohled nad obyvatelstvem, aby se zabránilo cestování, panice a nepokojům. Byla nařízena povinná dezinfekce a užívání dobových sanitárních prostředků, nakonec došlo i na uzavírání vesnic, měst a oblastí. Byla zahájena rozsáhlá osvětová činnost (tisk brožurek, letáků, oběžníků, zpráv apod.) zaměřená na informace o základních hygienických pravidlech a opatřeních v boji s epidemií. Tehdejší tristní situaci výstižně popisují tato slova:

... po celé hranici mocnářství rakouského byly sice vojenské kordony proti choleře, však nadarmo ... ([Sil2], s. 116)

Epidemie si v letech 1831 až 1832 vyžádala obrovské oběti, v Čechách zemřelo asi 26 tisíc lidí, na Moravě a ve Slezsku asi 32 tisíc.¹ Druhá vlna epidemie řádila v naší zemi v letech 1836 až 1838, měla však již slabší průběh.²

¹ O epidemii, jejím přibližování a základních projevech choroby, o její léčbě a lékařích, o ochraně a jisté prevenci, modlitbách apod., ale i o počtu nakažených psal denní tisk. Například v *Rozlčnostech pražských Nowin* lze v letech 1830 až 1832 najít řadu článků, článků i krátkých zpráv. Například *Cholera*, č. 93 z 2. 12. 1830, s. 1–2, *Rada proti choleře*, č. 95 z 9. 12. 1830, s. 3, *Cholera se blížj*, č. 99 z 23. 12. 1830, s. 2, *Co dělá cholera na pomezj cjsařského Polska*, č. 14 ze 17. 2. 1831, s. 2, *Cholera v Rusku*, č. 14 ze 17. 2. 1831, s. 2, *Důmjnka o choleře*, č. 18 z 3. 3. 1831, s. 4, *Cholera*, č. 94 ze 4. 12. 1831, s. 7–8, K. Horský: *Pjseň kajcej za odvrácej morové rány*, č. 96 z 11. 12. 1831, s. 8, *Cholera*, č. 98 z 18. 12. 1831, s. 7, *Z Prahy*, č. 100 z 29. 12. 1831, s. 1–2, *Cholera*, č. 2 z 5. 1. 1832, s. 8, *Cholera*, č. 5 z 15. 1. 1832, s. 5, *Z Prahy*, č. 50 z 1. 7. 1832, s. 1, *Z Wjdně*, č. 52 z 8. 7. 1832, s. 1, *Cholera*, č. 53 z 12. 7. 1832, s. 8, *Cholera*, č. 55 z 19. 7. 1832, s. 8, *Z Prahy*, č. 56 z 22. 7. 1832, s. 1, *Cholera*, č. 60 z 5. 8. 1832, s. 4, *Cholera*, č. 61 z 9. 8. 1832, s. 1, *Z Prahy*, č. 62 z 12. 8. 1832, s. 1, *Z Prahy*, č. 66 z 26. 8. 1832, s. 1. Zprávy poskytovaly základní informace, varovaly před nákazou a upozorňovaly na správné postupy (izolace, léčba, dezinfekce). Uváděny byly na prvních stranách, počty nakažených a zemřelých pak v závěru před zprávami z loterie a burzy. Umíme si asi představit, jak na vystrašené, unavené a vyčerpané obyvatele působily zprávy o počtech nakažených a zemřelých. Obavy z epidemie cholery a jejího šíření v Rakousku ukazují i zprávy [24].

² Znovu se cholera v našich zemích objevila roku 1866 za prusko-rakouské války.

Cholera byla velmi těžce postižena i Plzeň, jak dokládá zpráva zapsaná v Hruškových pamětech:

Roku 1831., letního času, vloudila se sem z Asie, až dosaváde zde neznámá nemoc pod názvem „cholera morbus“. Po hranicích mocnářství rakouského byly sice vojenské kordony proti choleře postaveny, však nadarmo.

Za nedlouho objevila se tato strašlivá nemoc také v Plzni. Již před tím dělaly se přípravy, aby lidem cholerau postíženým přispěti se mohlo. Byla zvláštní oddělení v nemocnici upravena, zvláštní prádlo, nářadí a t. d. objednáno.

Poněvadž každý nemoci té přílišně se hrozil, byly objednány dvoje veliké železné kleště, kterými dobře placení posluhovači cholerau zemřelého člověka uchopili a do umrlčí komory na zvláště k tomu účelu zhotoveném vozíku s nízkými kolečky odvezli.

Neznalo se léku, kterým by postižení cholerau mohli opět uzdraveni býti, a strach před nemocí tou byl všeobecný.

Dokaváde pět osob denně umíralo, zvonilo se dle způsobu každému umíráčkem. Když však příliš často zvoněno, děsilo se nemálo veškeré obyvatelstvo; pročež zvoněny hrany toliko ráno po klekání a večer před klekáním.

Pohřby byly pak vždy na jednou. Poumíralo každodenně 16 až 45 osob. Bylat to věru smutná doba pro Plzeň!

... Roku 1832., letního času, objevila se zase cholera v městě našem. Pomřelo mnoho set lidí, nejvíce na Slezském předměstí, některý den 15 až 18 osob.

K ošetřování nemocných zjednání byli: 1 vrchní posluhovač a 4 posluhovači; když pak strašná nemoc ta většího rozměru nabyla, přijednání: 1 vrchní posluhovač, 7 mužských posluhovačů a 6 ženských posluhovaček a 3 nosiči mrtvol. Obec vydala za příčinou této nemoci od měsíce června až do konce října 910 zl. 58 1/4 kr. k. m. ([Hr], s. 324–325)³

Připomeňme, že roku 1854 izoloval bakterii cholery italský anatom Filippo Pacini (1812–1883), roku 1883 berlínský bakteriolog Robert Koch (1843–1910). Nemoc byla v Evropě zlikvidována až roku 1923.

³ Na s. 334–335 je ještě informace o doznívání cholerau epidemie v roce 1833, kdy město na proticholerau opatření vydalo 918 zl. 14 kr. k. m.

Průběh cholerau na Plzeňsku v obci Chrást a okolí viz [Chu1], s. 29–30.

O choleře a jejím dopadu na Plzeň viz též [MKR], s. 88, resp. [DJM].

O průběhu devastující epidemie cholerau v Plzni z lékařsko-historického hlediska informuje Zdeněk Hornof (1910–1973) v práci [Hor1]. Nejprve vykreslil celkovou situaci v Čechách. Vláda se obávala lidových nepokojů, snažila se vzdělat lékaře, zlepšit péči o chudé a zabránit šíření zpráv o postupu epidemie. Současně zaslala krajským hejtmanům nařízení o hygienické péči (čištění ulic, odklizení hnoje a výkalů, úprava toalet, zajištění nezávadného zdroje vody, stavba márníc, rozšiřování kapacity špitálů, posilování špitálního personálu, školení lékařů, ranhojčů a pomocného personálu, zvýšené užívání dezinfekce apod.), předepisovala rozdělení postižených oblastí do lékařských obvodů a důrazně žádala postihování širitelů poplašných zpráv. Epidemie se šířila v Čechách od podzimu 1831, koncem ledna 1832 se dostala do severovýchodní části Plzeňska. V samotném městě propukla v červnu 1832 a trápila je od 25. června do 4. října, podle matrik zemřelo na cholerau 264 lidí, tj. necelá 3 procenta obyvatelstva. Ve studii je uvedeno, že na Pražském předměstí v Plzni fungoval pro chudé

V Plzni se během epidemie cholery z pochopitelných důvodů nekonaly žádné veřejné akce, život města byl ochromen.⁴

2. Revoluce v Paříži

V červenci roku 1830 vypukla v Paříži revoluce, která vedla k pádu dynastie Bourbonů a k ustavení nového krále Ludvíka Filipa Orleánského (1773–1850). Tak vyvrcholily spory mezi liberály, kteří se snažili prosadit občanské svobody, a monarchisty, kteří požadovali návrat k poměrům před *Velkou francouzskou revolucí*.

Připomeňme, že v roce 1824 usedl na francouzský trůn Karel X. (1757–1836), který odmítal konstituční monarchii, pomohl prosadit zákon o restituci šlechtického majetku zabaveného za *Velké francouzské revoluce* a zákon zakazující kritiku církve. Poměrně rychle začaly narůstat problémy politické, sociální i hospodářské. Král roku 1827 nerespektoval výsledky voleb do francouzského parlamentu, v nichž zvítězili liberálové. Na jaře roku 1830 se situace vyhroutil, král rozpustil parlament a vyspal nové volby, v nichž však opět zvítězili liberálové, což král znovu odmítl respektovat. Dne 26. července 1830 vydal zásadní stanovisko (*Ordonance ze Saint-Cloud*) obsahující zavedení cenzury, rozpuštění poslanecké sněmovny, úpravu volebního práva a termín nových parlamentních voleb. Následující den vypukla v Paříži revoluce, objevily se barikády, byla dobytá pařížská radnice a vojenská zbrojnice. Po třech dnech král abdikoval a odjel ze země. Liberálové pak potlačili nepokoje pracujících vrstev, eliminovali bonapartisty, vytvořili novou vládu a do čela země ustanovili Ludvíka

cholerový špitál, který je léčil, zajišťoval jim stravu i oblečení, připravoval léky a dezinfekci pro lékaře a lékárníky, kteří ve městě působili. Měšťané a bohatší lidé stonali raději doma, mohli si dovolit zaplatit lepší léky a lékařskou péči, ani jim se však cholera nevyhýbala.

Cholerová epidemie řádila v Plzni více než např. v Praze, kde zemřelo „pouze“ 1,45% obyvatel, či v Uhrách, kde náказe podleho 2,3% obyvatel. Podle statistik se v Plzni cholerou roku 1832 nakazilo 6% obyvatelstva. Nejvíce bylo postiženo nejchudší obyvatelstvo. Není jasné, proč právě Plzeň byla tak silně zasažena. Viz [Bě6], s. 61.

Epidemie přinesla Plzni děsivou zkušenost, ale i jedno pozitivum – založení nové městské nemocnice (1832), do jejíhož čela se postavil lékař František Škoda, Sedláčkův žák, který před vypuknutím epidemie pobyl na zkušené v Haliči a studoval tam cholera a její léčbu. Moderně pojatá, zařízená i vedená nemocnice vznikla adaptací a rozšířením staré bašty v oblasti dnešní Veleslavínovy ulice. Více viz [Sil2], zejména s. 116–117. Fotografie městské nemocnice viz [BDD], s. 128, zachycuje její podobu kolem roku 1900; roku 1905 byla nemocniční budova zbourána.

O vlivu cholery na činnost výboru *Wlastenského museum* viz dopis Kašpara hraběte ze Šternberka z 8. 5. 1832, který je uložen ve fondu [JVS].

Vzpomínky na cholerovou epidemii na Teplicku a na její dopady jsou uveřejněny v knize [Mei], o choleře viz Band I, s. 19–29 (dopad na chod škol).

⁴ O dopadu cholery na Filozofický ústav je malá zmínka ve školní kronice. Viz *Geschichte der philos. Lehranstalt*, fond [FÚ], i. č. 13b131, zápis pro školní rok 1830/1831.

O průběhu cholery v Plzni viz dopisy z 1. 7. a 19. 7. 1832, v nichž Sedláček popisuje, kdo z přátel a významných měšťanů se nakazil a kdo zemřel, uvádí statistiku nemocných a zemřelých od 1. 7. do 17. 7. 1832 a informuje o nedostatku lékařů a léků. Zdůrazňuje, že všichni profesori Filozofického ústavu i gymnázia jsou zatím zdraví. Dopisy jsou uloženy v archivní složce [Ch-7].

Filipa Orleánského. Dne 9. srpna 1830 byla ve Francii vyhlášena konstituční monarchie, která zaručovala lepší dodržování občanských práv, podporovala rozvoj podnikání, kultury a vzdělanosti.

Červencová revoluce (Trois Glorieuses) měla vliv na velkou část Evropy; dala podnět k přijetí nových ústav v Sasku, Hannoveru, Hesensku a Brunšvicku, vyvolala nepokoje v italské Parmě a Modeně, v severním Nizozemsku (listopad 1830, následný vznik Belgického království) a povstání v Polsku (1830 až 1831), které bylo krutě potlačeno Ruskem.

Pro Rakousko znamenala *Červencová revoluce* v Paříži a její důsledky velký šok. Rakouská monarchie proto přikročila k posílení absolutismu. Metternichovský režim se utužil, byla zpřísněna všeobecná cenzura a politický dohled nad všemi aktivitami a veškerým děním.

3. Příležitostné zpěvy profesora Sedláčka

Josef Vojtěch Sedláček neprožíval z řady důvodů počátek třicátých let lehce. K jeho pohodě rozhodně nepřispěla ani epidemie cholery, ani politická situace v Rakousku po třídní *Červencové revoluci* v Paříži. Jako český vlastenec a osvědčený řeholník musel těžce nést utužení režimu, posílení absolutismu a politický dohled nad všemi vlasteneckými aktivitami. Měl obavy o budoucnost školy, země i českého národa.⁵

Zostřený absolutismus vedl k poklesu zájmu plzeňského měšťanstva o národní obrozenecké aktivity. Pro úředníky, obchodníky a bohaté měšťany se němčina a německá kultura stala dokonce módní záležitostí. Sedláček charakterizoval Plzeň jako *ztracenou pro českou věc*.⁶

Zdá se, že na Sedláčka v té době dolehly i problémy v tepelském řádu způsobené opatem Koppmannem a jeho „klikou“, které se odrazily i na vztahu Sedláčkových dlouholetých kolegů k jeho obrozeneckým aktivitám. Situaci pěkně vystihují slova Milady Suché:

Sedláček byl osobností na svém místě a dokázal za poměrně krátkou dobu dohnat to, čeho se Plzeň dosud nedostávalo. Jeho všestrannost a neúnavnost je jistě obdivuhodná, uvážíme-li, že měl posici značně ztíženou jako řeholník, žijící v prostředí kolegů-profesorů, kteří nesledovali nikterak příznivě jeho činnost. Tato nepřízeň houšla zvláště po roce 1830, kdy došlo k celkovému přiosvětlení situace za přituhujícího režimu metternichovského a kdy se současná společnost začíná výrazněji vyhraňovat na dva politické tábory. ([S5], s. 155)

Vše navíc negativně ovlivnila epidemie cholery. Jisté náznaky Sedláčkova nedobrého naladění dokumentují dopisy Magdaleny Dobromily Rettigové.⁷

⁵ Zájem o Sedláčkův názor na francouzské červencové události roku 1830 projevil např. Magdalena Dobromila Rettigová v dopise z 16. srpna 1831, který je uložen ve fondu [JVS]. Sedláčkova odpověď se bohužel nedochovala, pokud vůbec existovala.

⁶ Viz [Su11], zejména s. 62–63.

⁷ Viz její dopisy z 16. srpna 1831 a 12. června 1832, v nichž jsou zmínky o epidemii,

Starší studie sepsané Suchou, Felixem či Spěváčkem naznačují komplikovaný vztah mezi opatem Koppmannem a Sedláčkem. Z dochovaných Sedláčkových dopisů (archivní složka [Ch-7]) se zdá, že Sedláček s opatem žádné spory nevedl a žádné problémy neměl, že se s ním radil o svých záměrech, informoval ho o dění v Plzni, o svých zdravotních potížích, žádal jej o povolení cest a o cestovní doporučující listy apod. V archivní složce [Ch-1] je uložena třístránková rukopisná óda, kterou sepsal německy 14. června 1833 na oslavu Koppmannových jmenin (17. června). Nepodařilo se zjistit, zda báseň byla otištěna v slavnostní úpravě nebo předána v krasopisné podobě osobním dopisem, jak bylo pro Sedláčka v případech osobních přátel typické.

V roce 1830 vyhořel v Čelákovících dům, kde Sedláček prožil své dětství. Vzhledem k tomu, že se v materiálech o dějinách Čelákovic nepodařilo dohledat informace o požáru z roku 1830, nejednalo se patrně o požár, který by se rozsahem přiblížil hrůznému požáru, který roku 1820 zničil velkou část centra města. V dobovém tisku lze najít tuto stručnou zprávu:

Oznámenj.

Njžepsaný uznává za powinnost, řádné gednánj c. k. priv. Azienda Assicuratrice w Triestě k weřegně známosti priwedsti, an gemu ohněm 16. prosince 1830 na geho při nadzmjněné Společnosti pogistěných stawenjch způsobená sskoda co neyrychlegi a k auplně spokogenosti nahrazena byla.

W Čelákowicjch dne 19. prosince 1830

Ant. Batka

Zpráva byla otištěna v *Rozlčnostech pražských Nowin*, a to třikrát, jak bylo tehdy běžné.⁸ Ze zprávy je zřejmé, že v prosinci roku 1830 vyhořel dům Antonína Václava Batky, Sedláčkova bratra. Připomeňme, že dům zcela vyhořel již v létě roku 1820, tj. v době, kdy ještě patřil Sedláčkově matce a jejímu druhému manželovi. Pravděpodobně to byl důvod, proč byl Batkův dům pojištěn a proč Batka mohl dostat jistou náhradu za škodu. Nepodařilo se

kteřá Evropu postihla. Rettigová se obávala vyhubení lidstva, měla obrovský strach z lidí, z cestování a navštěvování přátel. Její dopisy jsou uloženy ve fondu [JVS]. V červnovém dopise se též objevují informace, že Sedláček přestal odpovídat na dopisy svých přátel (Rettigová, Pešina, Pospíšil) a dokonce se znesvářil s Pospíšilem. Spor se asi týkal prodeje knih, který v té době rozhodně nekvetl, jak by si Pospíšil představoval. Sedláček mu prý zaslal německy psaný dopis (!) plný hněvu, který Rettigová četla, a velmi ji překvapil a zarmoutil. Vyzývala Sedláčka, aby na problémy zapomněl a opět otevřel své široké vlastenecké srdce.

Znesváření Sedláčka a Pospíšila bylo dosti překvapivé pro jejich přátele, neboť dlouhý čas spolupracovali, vzájemně si pomáhali a ctili se. V archivní složce [Ch-1] je uložena oslavná báseň *Čitowé w den wjtaných Gmenowin Welewáženého Pána, Pana Jana H. Pospjšila, aučinkugcjho auda českého národnjho Museum, impressora w Praze a w Hradci Králowé. Dne 24. Čeruna 1829* (Od věrně oddané společnosti knihtlačitelské w Praze Pospjšilowj impressj, 1829, 2 listy). Báseň je nepodepsaná, oslavuje Pospíšila a jeho vlastenectví. Svou strukturou odpovídá Sedláčkovým oslavným ódám. Sedláčkovo autorství není jisté, avšak v jeho pozůstalosti až na několik málo výjimek nenalezneme cizí nepodepsané práce. Óda na Pospíšila uložená v Sedláčkově pozůstalosti ukazuje, že si Sedláček Pospíšilových aktivit vysoce vážil.

⁸ Rozlčností pražských Nowin č. 99 z 23. 12. 1830, s. 4, č. 100 z 26. 12. 1830, s. 8, č. 1 z 2. 1. 1831, s. 8.

zjistit, zda během požáru roku 1830 utrpěli škodu i další obyvatelé Čelákovic a jak devastující byla tato událost pro město. Z městských kronik a z tisku víme, že požáry byly v minulosti běžné a obvykle zničily více než jeden dům.

Vzhledem k celkovému utlumení všech společenských aktivit kvůli epidemii cholery a zhoršené politické situaci musel Sedláček pozměnit veškeré své aktivity. Snad proto věnoval na počátku třicátých let hodně energie na shromáždění a utřídění svých básní a jejich přípravě na souborné vydání. Prodejem své básnické sbírky chtěl získat finance na pomoc bratrovi a dalším postiženým v Čelákovících. Tak vznikl sešit nadepsaný *Prjležítostne Zpěwy Prof. Sedláčka. Ku prospěchu roku 1830 pohořelých obywatelů města Čelákowic vlasti skládátele* [PZS], který obsahuje Sedláčkovy příležitostné básně. Nachází se ve fondu [JVS].⁹

V první části Sedláčkova sešitu (146 stran) jsou uvedeny české básně, které byly z větší části publikované.¹⁰ Druhá část sešitu (93 stran) obsahuje německy psané básně.¹¹

⁹ Sešit má 146+93 stran, jeho rozměry jsou 12,5 × 20 cm. Neznámo kdy a jak se dostal do majetku Jana Halleho, který na druhém titulním listu uvedl své jméno a připojil německy psané přání, aby sešit po jeho smrti připadl *Národnímu muzeu v Praze*, kde byl v knihovně později katalogizován pod signaturou IV G 10.

Není jasné, kdo byl Jan Halle, jaký měl vztah k Sedláčkovi a jak se k němu sešit dostal.

¹⁰ V sešitě jsou zapsány publikované básně [X-6], [X-20], [X-9], [X-8], [X-15], [X18], [X-17], [X-28], [X-30], [X36], [X-35], [X-54], [X-52], [X-53], [X-56], [X-55], [X-63], [X-65], [X-75], [X-74], [X-80], [X-68], [X-51], [X-66], [X-29], [X-76], [X-77], [X-82] a [X-73]. Sešit obsahuje i básně, které se nepodařilo dohledat v dobovém tisku: *Powzbuzenij Čechů ...* (1816), *Pjseň společenská* (1816), *Wděčnost vlastenců ...* (1816), *Na Slowutného a Urozeného Pána Pana Karla Stokara ...* (1819), *Nápady, Na ruskoturecký pokoj* (1829), česká verze *Epithalamium* (1820), *Ku gmeninám ...* (1826), *Na sněm uherský ...* (1826), *Na smrt ...* (1828), *Společenská pjseň ...* (1829) a *K novému Roku ...* (1831).

¹¹ V sešitě jsou zapsány publikované básně [X-75], [X-72], [X-80], [X-74], [X-83] a německé verze česky publikovaných prací [X-36] (resp. [X-35]), [X-46] (resp. [X-44]), [X-43] (resp. [X-45]), [X-53], [X-54] a [X-63], přičemž české básně [X-53], [X-54], [X-63] a [X-36] (resp. [X-35]) jsou obsaženy v první, tj. české části sešitu. Dále jsou uvedeny básně, které se nepodařilo dohledat v dobovém tisku a které patrně publikovány nebyly:

An einen edlen Freund in Auslande, dessen Vorültern sich in Böhmen durch Geistthaten ausgezeichnet haben, als er nach Böhmen zurückkehren sollte 1826, Zur Namensfeier Franz des Guten, unsers allgeliebten Kaisers und Königs 1828, vorgetragen in Lautschütz bei Brünn; An Ihre Königl. Hochheit Theresia Fürstin von Thurn und Taxis geborne Herzogin von Mecklenburg Strelitz etc. zur Feier des 15. October 1828. Vorgetragen bei einem zur Verherrlichung dieser Namensfeier gegebenen Festin;

Andenken an Tobitschau in Mähren, Gedichtet in Neuschloss in Böhmen bei Arnau in Oktober 1828;

An Seine Eminenz den Cardinal Rudolph Fürst-Bischof von Olmütz – Seine kaiserl. Hoheit zur Namensfeier im April 1828 (Aus dem böhmischen);

Zum Jahreswechsel 1828 An Sr. Hochgeborn den Herrn Gr. Fr. de P. von D.;

Erklärung des Pilsner Stadtwappens bei Gelegenheit der Anwesenheit Ihrer Allehst. Kai. u. L. Majestät u dessen in Spt. 1835 neboli An Seine Majestät Kaiser Franz den I. zur Geburtsfeier 1830 bei Gelegenheit der Uibersendung einer Zeichnung des Pilsner Stadtwappens;

An Ihre k. k. Majestät unsere allgeliebte Landesmutter bei Uibersendung einer Abzeichnung der Pilsner Hauptkirche zur hohen Geburtsfeier 1830;

V Sedláčkově sešitě rozpoznáme rukopisy několika písařů, a to jak v české, tak v německé části. Dá se předpokládat, že Sedláčkovi pomáhali jeho studenti. Není jasné, proč sbírka nevyšla tiskem. Zdá se, že ji Sedláček začal připravovat k vydání roku 1831, její vydání patrně odložil či od něj zcela upustil a sešit příležitostně doplňoval básněmi, které vznikaly později.

4. Původ Josefa Františka Smetany

V roce 1831 se v Sedláčkově životě udála jedna důležitá pozitivní změna. Novým profesorem Filozofického ústavu se stal Josef František Smetana (1801–1861), o jehož životních osudech a aktivitách bude pojednáno v dalším svazku této monografie. Brzy se sprátelili, neboť byli oba českého původu, vlastenci a shodovali se v názorech na roli vzdělávání a osvěty. Sedláček po dvaceti letech působení v Plzni získal spřízněnou a blízkou duši. Smetana se po Sedláčkově smrti stal pokračovatelem jeho obrozeneckých, buditeckých a osvětových aktivit.

Na jaře roku 1832 vyšla malá sbírka básní nazvaná *Hlasy vlastenců ke dni 1. března 1832, na památku čtyřicetiletého slavného panování G. M. císaře a krále Františka I.*,¹² kterou připravili čeští vlastenci na oslavu čtyřicátého výročí korunovace Františka I. císařem. Sedláček i Smetana do této sbírky rovněž přispěli.

Ve sbírce je patnáct básní českých vlastenců, nemají názvy, jsou označeny pouze římskými čísly. Sedláčkova báseň má číslo XIII. (s. 28–30),¹³ Smetanova XIV. (s. 31). Autory básní jsou tehdejší přední čeští literáti: Karel Alois Vinařický, Josef Krasoslav Chmelenský, František Ladislav Čelakovský, František Šír, Josef Jungmann, Václav Hanka, Václav Alois Svoboda, Josef Jaroslav Langer, Josef Vlastimil Kamarýt, Simeon Karel Macháček, Antonín Marek, Josef Vojtěch Sedláček, František Josef Smetana a Václav Kliment Klicpera. Všichni oslavují císaře Františka I. tak, jak tomu bylo v té době zvykem. Nevelká sbírka básní vyšla v slavnostní úpravě s úvodem, v němž bylo napsáno:

An Seine Excellenz unsern hochgebohrnen, hochverdienten, hochverehrten Landsmann Präsidenten der National Museums und mehreren andern gelehrten Gesellschaften den k. k. Herren Geheimrath Kaspar Grafen von Sternberg bei Gelegenheit der Einweihung der von ihm zu Stupno erbauten neuen Familiengruft am 12. August 1829;
Der Nachmahl dem Grundlegen meiner Empfindungen bei Valhalla 18. Oktob. 1830;
An Comtesse Helene Pötting zur Namensfest im August 1830;
An Comtesse Philippine von Šwert Špork zum 23ten August 1830;
Lied der Hörer der Philosophie zu Pilsen beim sonntäglichen Gottesdienste a Gelegenheit des Vermählungsfeier Herzog Paul Wilhelm von Wartenberg und Sophie Prinzessin Thurn und Taxis bardenkbar aus Böhmen zu Taxishöhen am 17. April 1827.

¹² Matices česká, č. 1, Tisk a papjr Synů Bohumila Háze, V Praze, 1832, ii+34 stran.

¹³ V archivní složce [Ch-3] je uložen rukopis Sedláčkovy básně *Hlas z Plzně ...*, jejíž text se shoduje s [X-84]. V této složce je uložena třístránková německy psaná óda na počest čtyřicátého výročí korunovace císaře Františka I.; její text se nepatrně liší od rukopisu uloženého ve fondu [JVS]. Německá verze Sedláčkovy oslavné básně patrně tiskem nevyšla.

I vlastenci češtj, pamatujjce na staw řeči a literatury našj, gakowj před čtyřidceti lety byl, a k gakowému i prospěchu i k naději od té doby wynikl, nemohli citům swým při swátku tomto národnjm odepřjti slow, tlumočnjků wěrných uznalosti slowenské.

Pod týmž dobročinným žezlem založena bywši nedáwno matice česká, k dálšjmu prospěchu literatury a oswěty národnj, prwotiny své slušně skládá na oltář wděčnosti wšeobecné.

V podobném tónu se nesly i jednotlivé básně. Je třeba zdůraznit, že Sedláček rozhodně nebyl jediným, kdo při vhodných příležitostech sepisoval obdivné básně na panovnickou rodinu.¹⁴ I Plzeň se připojila k oslavám císařského jubilea a připravila speciální večer, který se konal 1. března 1832 v divadle. Při této příležitosti zazněla Zauprova slavnostní řeč.¹⁵

5. Atentát na rakouského korunního prince Ferdinanda

Dne 9. srpna 1832 došlo v Badenu u Vídně k neúspěšnému atentátu na rakouského korunního prince Ferdinanda. Franz Reindl (1787–1847), kapitán ve výslužbě, chronický alkoholik a dlužník, při procházce požádal Ferdinanda o almužnu ve výši 900 zlatých jako poděkování za věrnou službu v armádě. Ferdinand, velmi důvěřivý a vysoké almužny běžně rozdávající, byl formou žádosti i výši částky překvapen. Daroval však žadateli „jen 100 zlatých“. Reindl s tím nebyl spokojen, na Ferdinanda si počkal a dvakrát na něho vystřelil. Jedna rána prince minula, druhá skončila v mohutné ramenní vycpávce jeho saka. Zranění našťěstí nebylo nijak vážné, způsobilo však Ferdinandovi obrovský otřes, z něhož se nemohl více než půl roku vzpamatovat. Prudce se zhoršil jeho psychický stav, který byl komplikován desítkami opakujících se epileptických záchvatů. Reindl byl odsouzen k tresti smrti; na Ferdinandovo osobní přání mu byl trest změněn na doživotí.¹⁶

Sedláček na šokující zprávu reagoval básní nazvanou *Cantate bei Gelegenheit des zu Marienbad am 6. September 1832 abgehaltenen Dankfestes für die von dem theueren Leben Seiner Majestät ...* [X-85], kterou složil v září v Mariánských Lázních. Vyjádřil v ní zděšení nad tím, co se stalo, a popřál následníkovi trůnu brzké uzdravení.¹⁷

¹⁴ O existenci sbírky oslavující panování císaře Františka I. informovaly oblíbené vídeňské divadelní noviny, které kromě divadelní produkce sledovaly i významné literární a kulturní počiny. Viz [25].

¹⁵ Viz *Zur Feier des vierzigsten ruhmreichen Regierungsjahres Seiner Majestät Franz des Ersten, gesprochen im städtischen Theater zu Pilsen den 1. März 1832*. Slavnostní tištěnou verzi zhotovil Leopold Reiner v Plzni (2 listy); dochovala se v Zauprově rukopisné pozůstalosti uložené v *Národní knihovně* v Praze (konvolut sign. Teplá MS E 14, s. 1314–1317).

¹⁶ O atentátu psal denní tisk, viz např. *Wien, den 9. August*, *Wiener Zeitung* č. 184 z 10. 8. 1832, s. 1. Podrobnosti o atentátu byly zveřejněny roku 1912, viz *Neues über den Attentäter Reindl auf Ferdinand V. (1832)*, *Badener Zeitung* č. 40 z 18. 5. 1912, s. 4–5.

¹⁷ V archivní složce [Ch-3] jsou dva rukopisy obsahující nepatrně odlišné verze německy psané básně (4 strany, 3 strany), kterou Sedláček sepsal na oslavu narozenin korunního prince

6. V Mariánských Lázních a v Teplé

V létě roku 1832 zajel Sedláček do Mariánských Lázní a do kláštera v Teplé. Zde se pravděpodobně účastnil slavnostního přijetí členů rodiny Valdštejn-Vartenburk a při této příležitosti napsal oslavnou báseň *Zur erfreulichen Ankunft ihrer Excellenzen der hochgräflichen Familie von Waldstein Wartenberg in Tepl im August 1832*.¹⁸

Připomeňme že, mnichovohradištská větev rodu Valdštejn-Vartenburk významně ovlivnila vývoj části západních Čech. Arnošt Filip hrabě Valdštejn-Vartenburk (1764–1832), c. k. tajný rada a c. k. komoří, vlastnil Mnichovo Hradiště, Bělou pod Bezdězem, Doksy, Štáhlavy a Nebílovy. Zajímal se o hospodářský rozvoj svého panství, o divadlo a umění. Rád jezdil do Mariánských Lázní, kde 13. srpna 1832 zemřel.¹⁹ Jeho syn Kristián Vincenc Arnošt (1794–1858) zdědil obrovské majetky po rodičích i ze dvou vedlejších zaniklých rodových větví. Byl úspěšným podnikatelem, zabýval se lesnictvím a průmyslovou výrobou. Zvelebil své panství, roku 1816 založil v Sedlci u Starého Plzeňce slévárnu litiny a železa a strojírnou. Její pobočka se dostala do Plzně, kde se stala předchůdcem slavných Škodových závodů. Kristián Vincenc Arnošt přestavěl zámek Kozel a Mnichovo Hradiště. Byl výrazným podporovatelem divadla, umění a *Wlastenského museum*.

V září roku 1834 Sedláček opět pobýval na léčení a ozdravném pobytu v Mariánských Lázních. O atmosféře lázní, lázeňských hostech, kultuře, budování lázní, slavných návštěvnících, vynikajících lékařích apod. pojednal v článku [X-99]. Snažil se přitáhnout pozornost k lázním, které s velkým nasazením budovali tepelští premonstráti. Usiloval o to, aby se o jejich věhlasu dočetli čtenáři v celém Rakousku i za jeho hranicemi. Vyzdvihoval jak účinnost pramenů, tak krásu přírody, a uváděl, kolik hostů se zapsalo na tzv. *Curlist*.

7. Setkání panovníků v Mnichově Hradišti

Mnichovohradištský zámek hostil v roce 1833 setkání tří významných aristokratů – rakouského císaře Františka I., ruského cara Mikuláše I. Pavloviče (1796–1855) a pruského korunního prince Friedricha Viléma.²⁰ Panovníci se zde mimo jiné zavázali, že budou respektovat nedotknutelnost hranic jimi zabraných polských území, že budou společně postupovat při potírání tajných

Ferdinanda, tj. k 19. dubnu 1832. Sedláčkovu báseň se nepodařilo dohledat v dobovém tisku. O atentátu na korunního prince Ferdinanda, reakci mariánskolázeňských hostů viz [ŠB], s. 56. Viz též [Fg], s. 49–50, kde je uvedeno, že opat Adolf Johann Koppmann na letním odpočinku v Mariánských Lázních osobně sloužil mši na princovu počest a za jeho uzdravení.

¹⁸ Německé gymnázium, Plzeň, 1832, 4 strany. Ve *Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje* je uložen opis této Sedláčkovy práce (sig. 1D217/15).

¹⁹ Podle [Fg], s. 58, zemřel hrabě v lázeňském domě *Zelený kříž*. V květnu roku 1836 byl v lese nad *Křížovým pramenem* odhalen na jeho památku mramorový pomník jako poděkování za jeho filantropii.

²⁰ Friedrich Vilém (1795–1861) vládl od roku 1840 jako pruský král Friedrich Vilém IV.

politických spolků, hnutí a aktivit, které by usilovaly o znovuoobnovení Polska po tzv. listopadovém povstání roku 1830.

Je pozoruhodné, že se jejich setkání účastnil i Josef Vojtěch Sedláček. O této události napsal své přítelkyni Terezii Matyldě Amalii kněžně Thurn-Taxis, která si přála, aby jí schůzku podrobně popsal, nejvíce ji zajímal ruský car. Sedláček v Mnichově Hradišti 18. září 1833 sepsal báseň *Ohlas z Hradiště ke všem věrným Čechům, u přítomnosti tamněgšjho shromážděnj nevyššjch Mocnářů v září 1833*. Zaslal ji Václavu Michalu Pešinovi z Čechorodu, patrně měla být otištěna v *Časopisu pro katolické duchowenstwo*. V Pěšinově pozůstatosti [VMP] jsou uloženy dvě mírně odlišné verze této básně, jsou doplněny Pešinovými korekturami (dva třístránkové rukopisy). Otištěnou báseň se nepodařilo dohledat, není jasné, zda otištění pozastavila cenzura, resp. zda s korekturními zásahy nesouhlasil Sedláček.²¹ Ani jeden rukopis však neobsahuje cenzorský souhlas s tiskem, resp. zákaz otištění.²²

O setkání panovníků v Mnichově Hradišti, vojenských manévrech, honech, slavnostech, vystupování panovníků, vysokých hodnostářů i důstojníků Sedláček podrobně referoval opatu Koppmannovi v listech 18. září a 29. září 1833.²³

8. Sedláčkovy německy psané články a jejich kritika

Počátek třicátých let přinesl důležitou změnu v Sedláčkově tvorbě, a to publikování německy psaných článků. Podle osobního svědectví Jana Jindři-

²¹ Sedláček Pešinovi mimo jiné napsal: ... *zdaž některá z mých básnj z Hradiště tištěna gest, čili nic. Rád bych se o tom dozvěděl – proto prosjm, bych gste mi brzce o tom zprávu dáti ráčili*. Dopis je uložen ve fondu [VMP]. Pešinovu reakci se nepodařilo najít.

Jisté problémy s tiskem Sedláčkových básní ukazuje dopis Josefa Černého Karlu Aloisovi Vinařickému z 6. 2. 1834 ([S12], s. 64–65): ... *Náš Časopis měl dostat vinětku novou, ale tuším, že z toho zase sejde. ... Od Vás, Bratře, očekával [Pešina] odu, kterou chtěl dát do Časopisu napřed. Sedláček poslal jednu, Rokos jednu; ale p. Jungmann a Čel. nedělají nic. ... Jest to věru bláznovství chtít dát celý magazin do Časopisu. Já sem mu to vyvracel, ale co pak já zpravím? Pak sám Hanka to neschvaloval, ježto k těmž cili jedna postačuje. Sedláčkovi jádro se vylouplo, kdež děkuje císaři, že Slovanům dal Slovana. To by prý urazilo p. Hanla a p. Hille. – Ať! Já sem translaturu dal pryč, a alumni to zastávají; jen prospero Marte budu něco robit; svobodníkem chci být, na pak robotníkem. Jsem Slovan!* (s. 65)

František Karel Boromejský Hanl z Kirchtreu (1782–1874), český šlechtic, duchovní, kanovník kapituly sv. Víta na pražském hradě, senior rakousko-uherských biskupů atd., zastával od roku 1831 post královéhradeckého biskupa. Věnoval se umění, politice a charitě, usiloval o zvýšení počtu far, byl i literárně činný zejména v oblasti teologie.

Augustin Bartoloměj Hille (1786–1865), český katolický kněz, dlouholetý rektor litoměřického teologického semináře a kanovník litoměřické kapituly, byl od roku 1832 litoměřickým biskupem. Snažil se zlepšit přípravu kněží a péči o staré faráře, dal budovat nové kostely a kaple, snažil se pomáhat postiženým a nemocným. Byl příznivcem českého jazyka a kultury. František Alexandr Rokos (1797–1852), katolický duchovní, psal české básně a povídky, kázání i rozjímání, přispíval od nejrůznějších českých časopisů (např. *Časopis pro katolické duchowenstwo*, *Čechoslaw*, *Česká učela*, *Hyllos*, *Květy*, *Pražské Nowiny*).

²² Více viz [V1]. V tomto článku je chybně uvedeno, že na schůzce byl přítomen ruský car Alexandr I. Pavlovič. Ten zemřel již v prosinci 1825. Jednalo se o jeho mladšího bratra Mikuláše I. Pavloviče, který se vlády ujal koncem roku 1825.

²³ Tyto Sedláčkovy dopisy jsou uloženy v archivní složce [Ch-7].

cha Marka, Sedláčkova žáka a přítele, Sedláček roku 1829 podnikl se svým mecenášem a přítelem Františkem de Paula hrabětem Deymem druhou velkou zahraniční cestu. Tentokrát vedla do Bavorska (Mnichov) a Bádenska-Württemberska (Stuttgart), kde se seznámil s několika německými literáty a získal chuť k další práci, kterou do značné míry ztratil na konci dvacátých let kvůli domácím svárům mezi vlastenci, kritice jeho aktivit a komerčnímu neúspěchu učebnice fyziky. Marek o této události napsal:

We Mnichowě a Stuttgartě, oznámíw se s učenci německými a literárními gich plody, nabył chuti k dalšjmu na dráze spisowatelské pokračowánj. Tamť, gak mi wyprawowal, mnohem wětšj než u nás shledal ušjmwawost wšelikého literárního podnikánj; tamť i s úžasem na to patřil, anyť sprosté děwečky na náměštj u kašen stogjce, čtau učené nowiny „Morgenblatt“. Kolik as stoletj geště přegde, než naše děwečky u kašen mjsto oblíbených klewet a kljpků „Wčelu“ nebo „Kwěty“ přemjlati budau?! ([Mk4], s. 65)

Sedláček začal zasílat práce do německých novin a časopisů, jako byly *Neues Archiv für Geschichte, Staatenkunde, Literatur und Kunst, Wiener Zeitschrift für Kunst, Literatur, Theater und Mode, Allgemeine Theaterzeitung und Originalblatt für Kunst, Literatur, Musik, Mode und geselliges Leben, Bohemia* apod.²⁴ Vysloužil si tím jen další kritiku a výtky českých vlastenců, že se odrodil, že hledá slávu a lepší honoráře. Nešlo však jen o tato nařčení.

František Ladislav Čelakovský psal 19. února 1830 Josefu Vlastimilu Kamařytovi a velmi nevybíravými slovy kritizoval Sedláčkův článek *Bericht über die vorjähri gen Leistungen in der eigentlichen böhmisch-slavischen Literatur* [X-79], který informoval o nejnovější české literatuře. Sedláček v úvodu uvedl, že trvale žije mimo Prahu a má tedy omezené možnosti sledovat všechnu českou literaturu. Současně si postěžoval, že v nedávné době došlo k mírnému ochabnutí vydávání českých prací, neboť znalost českého jazyka je stále nedostatečná. Vyjádřil se též k pravopisným sporům a odsoudil osobní útoky; uvítal by věcnou odbornou polemiku hledající pravdu. Podrobně referoval o českých časopisech, vysoce cenil *Rozmanitosti*, neboť mimo jiné poskytovaly informace o aktivitách v krajích. Pochválil například Hněvkovského epos *Děwjn. Báseň romantickohrdinská w osmnácti zpěwch* (Praha, 1805) vycházející z příběhu o dívčí válce a Čelakovského *Ohlasy pjsnj ruských* (Pospíšil, Praha, 1829, 95 stran). Neopominul uvést různé překlady světových děl do českého jazyka, náboženské a vědecké spisy a výsledky různých nakladatelů působících v na-

²⁴ Některé starší nekrology a oslavné práce uvádějí, že Sedláček publikoval v časopisu *Morgenblatt*. Při pečlivém prolistování časopisu *Morgenblatt für gebildete Stände* (1830–1836), nebyl však nalezen žádný článek podepsaný Sedláčkem. Podařilo se najít jen několik nepodepsaných zpráv informujících o kulturních akcích v Praze, o životě ve městě, o památkách apod. (např. 1833: č. 29 z 2. 2., s. 116, č. 30 z 3. 2., s. 120, č. 31 z 5. 2., s. 125, č. 32 z 6. 2., s. 128, č. 33 z 7. 2., s. 132, č. 34 z 8. 2., s. 136, č. 37 z 12. 2., s. 148, č. 110 z 8. 5., s. 440, č. 111 z 9. 5., s. 444, č. 112 z 10. 5., s. 447–448, č. 113 z 11. 5., s. 452, č. 275 z 16. 11., s. 1100, 1835: č. 246 z 14. 10., s. 984, č. 274 z 16. 11., s. 1096, č. 275 z 17. 11., s. 1100, č. 276 z 18. 11., s. 1104). Časopis věnoval pozornost kultuře a umění zejména v Německu, Itálii, Francii, Švýcarsku, Rusku a Anglii, informoval též o nejnovější německé a francouzské literatuře.

ších zemích. Snažil se o nekonfliktní propagaci české literatury, proto nešetřil chválou a superlativy. V očích současníků si však opět uškodil, neboť několikrát zmínil sebe a své práce. Naprosto nevinný článek s bohubilým záměrem vyvolal četná rozhořčení, kritiku a výsměch.

Čelakovský Kamarýtovi ve výše zmíněném dopisu napsal:

Na Sedláčka se tu veskrz všickni velice mrzíme, ten plzenský buben a ta ješita nám opět hanbu udělal ... To jsou chlubné plíce, to je ti naduvání pysků – všecko, co se psalo genial, unvgleicht. a t d. A sám sebe v textu asi 3krát jmenuje. „Kdo by byl pomyslíl před 20 léty že v jazyku česk. budou logiky a aisth. jako Mark. a Palac. že budeme čísti mathem. a fysiky – jako Sedláčkovu, také vydal Devoty spis starý „o měřách“ – který prof. Sedláčkovi připsal“,²⁵ – plíce – nelezte z hrnce. Náš batjuška se proto velice hněvá na něj a pravil, že pro samý chlubný dým sám sebe nevidí. I za to co o mém Ohlasu ač na nejvejš chvalivě připomíná, mám příčinu se hanbiti. ([B2], s. 63)²⁶

Připomeňme, že užitá rčení souvisí s Čelakovského prací na českých porekadlech. Spojení „chlubné plíce“, „není než chlubné plíce“ či „chlubné plíce, nelezte z hrnce“ se užívala pro označení člověka, který se rád chlubil a chorobně toužil po slávě a chvále.²⁷ Slovo „batjuška“ je v dopise napsáno azbukou, bylo to označení pro Jungmanna, které užívali vlastenci, kteří s ním byli v úzkém kontaktu.

Čelakovský Sedláčka od poloviny dvacátých let 19. století neměl příliš rád pro jeho údajnou chlubitost a ctižádostivost, možná mu však záviděl jeho veselou povahu, společenskou obratnost a oblíbenost a zejména zaopatření, které mu poskytoval premonstrátský řád. Přitom se stýkali a veselili, jak dokládá například Čelakovského dopis Kamarýtovi z 24. února 1828:

... O masopustě tu byl Sedl. Klícp. a Chmela a prožili jsme velice příjemný večer masop. pondělí u batjuški. ... ([B1], s. 343)²⁸

Čelakovskému se zdálo, že Sedláček psal příliš o sobě a málo o druhých. Uvedl, že ze stejného důvodu je rozhořčený i Jungmann, ač o jeho pracích Sedláček dobře a odpovídajícím způsobem referoval.²⁹ Čelakovský si výslovně přál,

²⁵ Josef František Karel Devoty vydal knihu *Knjzka o Měřách zemských. Od kterého času mjry a měrenj zemské w králowstwj Českém swúg začátek magj ... od Symeona Podolského z Podoly, ... , pak wydaná nákladem Samuele Globiče z Bučina, ... s wyswětlenjm měřičných slow opatřená od Jozefa Fr. Dewotýho* (J. H. Pospíšil, Hradec Králové, 1828, 63 stran). Devoty ji věnoval Sedláčkovi, na první stránce napsal: *Dústognému, Wysoce Učenému, zwlásstě Wáženému a Welebnému Pánu, Panu Wogtěchowi Sedláčkowi, Teplské kanonye řádu sw. Premonstratenského znamenitému knězy, na vysokých sskolách Pražských Filozofie Doktoru, na ustawu filozofickém Plzenském čistě Matematyky pak Filolojtie latinské a řeči české weřegnému řádnému Professoru, zbjragjčjmu a aučinkujčjmu Členu Českého národnjho Muzeum a t. d. Přjteli drahému a Wlastency milowanému z srdečné upřjmnosti připsaná*. Byla to jedna z mála publikací dedikovaná Sedláčkovi.

²⁶ Celý dopis je na s. 62–63.

²⁷ Viz [Če2], s. 548.

²⁸ Celý dopis viz s. 342–343.

²⁹ Jungmannův negativní názor na Sedláčka, o kterém se Čelakovský zmiňuje, se prokázat

aby Sedláček zanechal podobného dopisování do německých novin a časopisů. Adolf Srb o této kritice českých vlastenců napsal:

Čestnými vyznamenáními těmi popuzeni závistníci nemohouce jinak vymstítí se na Sedláčkovi, vzali příčinu si z dopisování jeho do některých časopisů německých a roztrušovali hanebnou lež, že Sedáček odpadl od věci české.

([Srb1], s. 32)

Sedláček se bránil, vysvětloval a zdůvodňoval. Nepsal prý německé články proto, že se odrodil, že německé noviny poskytovaly lepší honoráře a záruku rychlého publikování práce, ale proto, že chtěl v německém prostředí ukázat výsledky české literatury, krásy Plzně a její historii, například článkem *Skizze einer Geschichte der Stadt Pilsen (Plzen)* [X-81], Mariánských Lázní a Plasů. Referoval o české literatuře a divadle, psal historická a topografická pojednání, příležitostné básně, biografie a nekrology. Například o historii zámku v Plasích psal v době, kdy tam jako kaplan působil jeho bývalý oblíbený žák Jan Jindřich Marek. Ten Sedláčkovy aktivity obhajoval. V nekrologu [Mk4] napsal:

Srdce jeho nikdy nebylo vlasti a jazyku otcovskému nevěrno. Ačkoli plodné péro jeho i časopisům německým sloužilo, zvuky české byly jemu přece nade všecko. ([Srb1], s. 32)³⁰

Gustav Beer, profesor plzeňského gymnázia a Sedláčkův kolega, který obdivoval německou historii a kulturu, si Sedláčka vážil. Snad trochu litoval, že Sedláček není Němec, nepíše německy a nezaměřil své aktivity na prosazení německého živilu na Plzeňsku. O jeho ryzím a upřímném češtví však neměl sebemenší pochybnost. U příležitosti oslav Sedláčkova vyznamenání roku 1835 na jeho počest zaveršoval ([Mk4], s. 66):

*Gern möcht' ich Dich, den Menschenfreund, den Dichter preisen,
Am Feste, wo des Kaisers Huld sich zu Dir neigt:
Doch deinem Ohre tönen süßter – čech'sche Weisen.
Drum lobet Dich mein Herz, wenn auch die Lippe schweigt.*

Sedláček se české věci neodrodil, pracoval pro ni i nadále, ale přestal si s některými vlastenci rozumět. Adolf Srb situaci popsals takto:

Jak to již bývá v životě, měl i Sedláček hojně závistníků, kteří těžce nesli, že „hříčka“ jeho, jak nazývali z počátku vlastenecké jeho snažení, nejen že netušené má výsledky, ale co více, že mu i vyznamenání a odměny vysoce postavených osob vynáší. ([Srb1], s. 31)

Štiplavou kritikou a pomlouváním z kruhu kolem Čelakovského se Sedláček již od počátku třicátých let cítil ukřivděn, nepochopen a zneuznán. Spory s některými vlastenci otravovaly poslední roky jeho života.³¹ Stáhl se do nepodařilo. Zdá se, že jej Čelakovský zveličoval.

³⁰ Citujeme ze Srbovy práce [Srb1], v níž je Markův text uveden doslovně, avšak v čitelnější jazykové úpravě.

³¹ Sedláčkovy problémy s publikováním básní v českém tisku, jeho marnou snahu zlepšit

ústraní, psal více do německého tisku,³² což vyvolalo další kritiku a nedůvěru, soustředil se na regionální problémy Plzeňska. Sedláčkovu rozpoložení a jistou škodolibost pražských vlastenců ukazuje úryvek z dopisu Josefa Černého Karlu Aloisovi Vinařickému:

... *Do Sedláčka dává se hypochondrie. Já ho nabíral, že se odčeštil a že Pražané nic o něm již nedrží. To jeho ctižádost nemálo urazilo a ptal se mne asi dvakrátě zdali v Praze tak nepříjemná pověst o něm se roznáší? – Z toho jsem znamenal, že ho to hnětlo.* ([S1], s. 71)³³

Palacký, Vinařický i Jungmann patřili k Sedláčkovým přátelům a spolupracovníkům. O vztahu Sedláčka, Palackého a Jungmanna jsme se již na několika místech zmiňovali. Připojme nyní stručnou informaci o vztahu Sedláčka a Vinařického. Z knihy [S1] vyplývá, že se dobře znali, setkávali a korespondovali. Ze dvou dochovaných Sedláčkových dopisů z let 1828 a 1830,³⁴ je patrné, že si navzájem zasílali své publikované práce a pomáhali si v jejich rozšiřování, předávali si vzkazy, zásilky a peníze pro společné přátele a známé.

9. Spory mezi vlastenci

Připomeňme, že ve třicátých letech 19. století sílil ve vlasteneckých kruzích boj o český pravopis. Útoky se přenesly do nepěkné osobní roviny, jak například dokládá Kamarýtův dopis Čelakovskému ze 7. června 1830, v němž stojí:

Ten ubohý Nejedlý již ani za koudel vážnosti v Praze míti nemusí, že tak o ňom slyším; a s žalováním ji nenabude to ještě hloub a do hustější kaše sedne.

prodeje své učebnice fyziky a nezájem českých časopisů o jeho delší studie dokládají dopisy Josefa Jaroslava Langera z let 1829 a 1830, které jsou uloženy ve fondu [JVS]. Ukazují opakované odmítání Sedláčkových prací, žádosti o úpravu pravopisu, výrazné zkrácení apod.

³² O spolupráci s německy píšícími autory vypovídají i dopisy Adalberta Josepha Krickela z 8. dubna 1832 a Julia Maxe Schottkyho z 10. ledna 1833, které jsou uloženy ve fondu [JVS]. Ukazují, že se informovali o svých aktivitách a plánech, usilovali o výměnu publikací. Obraceli se na Sedláčka s prosbou o pomoc s překladem českých přísloví, pohádek, pověstí a zpráv o českých národních zvycích.

Adalbert Joseph Krickel (1791–1847), topograf a spisovatel, studoval na vídeňské univerzitě moderní jazyky, geografii a historii. Působil na různých vídeňských úřadech. V letech 1827 až 1829 cestoval po celé *Rakouské říši*. Následně vydal několik prací o geografii a topografii říše.

Julius Max (Maximilian) Schottky (1797–1849), německý spisovatel a folklorista, je autorem historických prací, cestopisů a sbírky rakouských lidových písní. Absolvoval univerzitu ve Vratislavi, s podporou pruského ministerstva školství studoval ve Vídni staré rukopisy a sbíral lidové písně. Ve dvacátých letech 19. století působil jako učitel němčiny a cestoval po střední Evropě. V letech 1828 až 1831 pobýval i v Praze a věnoval se historii. Ve třicátých letech 19. století cestoval po Rakousku, Německu a Francii. Roku 1848 pracoval jako redaktor novin *Rheinische Volkshalle* v Kolíně nad Rýnem, v následujícím roce se stal redaktorem novin *Volkszeitung* v Trevíru. Přátelil se a stýkal s řadou evropských osobností, žil poměrně výstřední život, který doprovázely dluhy a problémy.

³³ Viz též [S12], s. 88.

³⁴ Viz [S11], s. 63, 157.

Kdyby se raději pořádl s Hyblem a místo třířadkového klobouku aby obul jotu, tímby dokázal, že mu ještě po rozumu. U koho a jak tě žaloval? snad jako mne u bisk. Rittbg? Dopisové neznamenitých osob pořáde hloub sahají, divil jsem se sám, jak to nyní censura milostivá tolik promíjí. ([B2], s. 89)³⁵

Kamarýt v dopise narážel na to, že když byla roku 1829 vytištěna Jungmannova kniha *Beleuchtung der Streitfrage über böhmische Orthographie*, tak „starší“ autoři (Linda, Hýbl, Sedláček a Hněvkovský) opustili bratrský pravopis (tj. *ypsilonisty*) a přešli k modernější verzi českého pravopisu (tj. k *iotistům*).

Kritika Sedláčka, Nejedlého a dalších se objevuje v korespondenci Čelakovského s Kamarýtem od konce dvacátých let 19. století. Ostře jsou napadáni jak vlastenci, tak česká šlechta. Dne 4. července 1829 Kamarýt Čelakovskému napsal:

Nejedlý je člověk studu prázdny, když on ještě při jeho idilách starou kobsu stárá! Dobřes pravil že jsou splácány. ([B2], s. 7)³⁶

Kvalita práce byla Kamarýtem posuzována podle pravopisu, nikoli podle obsahu. Podobně tomu bylo i v jiných případech.³⁷

³⁵ Celý dopis viz s. 89–91.

³⁶ Celý dopis je na s. 6–7.

³⁷ Viz např. Kamarýtův dopis Čelakovskému z února 1831, v němž kritizoval poezii Sedláčkovu, Godrovu a Grillparzerovu.

Samuel Godra (1806–1873), slovenský evangelický kněz a spisovatel, vydal roku 1829 sbírku kollárovsky laděných sonetů nazvanou *Múzy dcéra*.

Franz Grillparzer (1791–1872), rakouský spisovatel, básník, dramatik a politik, přeložil do němčiny Kollárovu *Slávy dceru*. Jeho překlad byl českými vlastenci odsouzen; kritizována byla též jeho tragédie *König Ottokars Glück und Ende*, v níž byl český král Přemysl Otakar II. (1233–1278) líčen jako uzurpátor a záporný hrdina.

Čelakovský sepsal delší hodnocení Kollárovy *Slávy dcery* a uveřejnil je pod názvem *Slovo o Slávy Dceři p. Jana Kollára*, Časopis českého Museum 5(1831), s. 39–54. Otevřeně kritizoval nezájem českých vlastenců o Kollárovo dílo, nechápal, proč mu ve srovnání s cizinou není u nás věnována patřičná pozornost. O významu jeho poezie napsal (s. 42): *Rukopis Kralodworský a Slávy Dcera gsau posud zagisté ono weliké Alfa i Omega básnictwýj českého.* (Čelakovský patřil k zastáncům a hlasitým obráncům pravosti rukopisů.)

O Kollárovi, kterého srovnal s německým básníkem Friedrichem Schillerem (1759–1805), uvedl (s. 49): *Nechť se mi záskok tento do ciziny promine, anť nenalézám na Parnassu českém w objektivnj třjďe básnjka, kterýby čelem proti Kollárowi co saupeř postawen býti zasluhowal.*

Čelakovský sice v článku nejmenoval české vlastence, které kritizoval, ale například slova na stranách 40 až 41 zcela jistě patřila Sedláčkovi: *Ay, však někteřj z našich wysoce učených pp. Wlastenců dosti lerma i hluků po německých, za milostiwého léta i po českých časopisech, o swých i cizjch nepatrnostech traubjwati umějg: čemuž té gegich chwalorečiwosti též k důstognějšm předmětům nelibo se pouznášeti?*

Godrovu poezii odsoudil těmito slovy (s. 43): *S mnohem horšj nehodau potkal se ondyno giný, ač trochu potwornýj Musy ctitel. Na podobu totiž, čili raděgi buď řečeno na nepodobu Kollárových sonettů – nepodobnosť pazdeřj k té čerwené růži – wydal stegným počtem 1829. w Prešpurce gakýsi S. G. i swé sonetty, opowážiw se tyto caparty Musy Dcerau nazjwati! Tuť opravdu dlužno s Persiem zwolati: sacer est locus: extra meuite –*

Je třeba zdůraznit, že se Čelakovský ve svém článku pokusil o hlubokou teoretickou úvahu o kvalitě a možnostech české poezie.

Dne 5. září 1831 Čelakovský Kamarýtovi napsal tato slova:

Janek Darebák zas udělal svinský kus, a zasloužilby ocasného na krk. V Čechosl. 5 sv. jť básnička Langrova České lesy. Tu udal u presidium za buřičskou píseň, a cenzor Zimm. byl k tuhému odpovídání potahován. Vzal jsem si práci a na požádání jeho sám jsem odpověď vypracoval, a dle možnosti to tak vykroutil, že se tím pres. uspokojilo. Ten proklatý chlap nezasluluje, než aby mu kámen na krk uvázal, a do Vltavy jej hodil, co za svinstva natropí, a to vše pro svůj zamilovaný Ypsyl.

... Naše šlechtictvo jť přec jenom čertu špatné. Posud Mat. České ani jeden krom Kinsk. z těch halamů se nepřihlásil, až i jiní z ciziny je v tom zahanbují; nebo tyto dny též ze Lvova bylo 50 přisláno hrabětem Rościszewským, jenž se také mezi zakladatele položil ... ([B2], s. 188, dopis viz s. 187–189)

Zdůrazněme, že polský šlechtic Adam Rościszewski z Rościszewa (1774–1844) byl spisovatelem, překladatelem, novinářem, historikem, sběratelem a velkým propagátorem slovanské vzájemnosti, a zejména mecenášem.

Čelakovský se v hodnocení české šlechty unáhlil. Kromě Rudolfa hraběte Kinského z Vchynic a Tetova (1802–1836) podporovali *Matici českou* brzy po jejím vzniku např. František Antonín hrabě Thun-Hohenstein (1809–1870), Kašpar Maria hrabě ze Šternberka, Jan Nepomuk Karel hrabě Krakovský z Kolovrat (1794–1872), Leopold Lev hrabě Thun-Hohenstein (1811–1888) a Alois Josef hrabě Krakovský z Kolovrat (1759–1833).

Je zřejmé, že Čelakovský sahal k ostré až sžíravé kritice, často ukvapené a neuvážené. Sedláček by na jeho místě vyzdvihl ty, kteří *Matici české* přispěli a pomohli, dával by je za vzor ostatním s vírou, že kladný vzor je lepší varianta než neustálé osočování. Je patrné, že Čelakovský a Sedláček se výrazně lišili povahou i „taktikou“.

O oslavách 40. výročí panování císaře Františka I. napsal Čelakovský 7. února 1832 Kamarýtovi:

... Tuť bude ód a vod nepochybně ve všech jazycích nemalé množství. Máme-liž my Čechové pozadu zůstatí? Jedná se tu však o důležitější věci. S věcí ze strany našeho jazyka počíná se již hýbati. Kníže K-ý a Nejvyšší purkrabí, jak se prohlašuje, sami v jakémsi to memoriálu k samému císaři hodlají skrze utištěný náš jazyk promluvíti, a jemu tu věc na srdce vložití. Jestli kdy dobrým způsobem dá se co vyjednati: tedy nyní tu doba. ([B2], s. 227)

Knížetem je míněn Rudolf hrabě Kinský z Vchynic a Tetova, český šlechtic, voják, diplomat a vlastenec, první kurátor *Maticy české*. Purkrabím byl tehdy Karel hrabě Chotek z Chotkova a Vojnína.³⁸

³⁸ Karel hrabě Chotek z Chotkova a Vojnína (1763–1868) byl příslušníkem starého českého šlechtického rodu. Působil jako guvernér Tyrol, od roku 1826 byl purkrabím *Království Českého*. Zasloužil se o rozvoj Prahy (výstavba nových budov a kanalizace, podpora zdravotní a charitativní péče, rozšiřování veřejných parků a stromořadí) a hospodářský růst celé země. Byl patronem *Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách*. Patřil mezi podporovatele českých

V dopise ze dne 14. března 1832 adresovanému Kamarýtovi Čelakovský sice ocenil, že *Malice česká* k výročí císařova panování vydala pěkné dílo *Hlasy vlastenců*, které mělo kvalitní obsah i úpravu. Zároveň však kritizoval, že tiskem vyšlo pouhých 200 exemplářů, které se rozhodnutím hraběte Kinského nedostaly do běžného prodeje. Hrabě prý nepovažoval za vhodné, aby se dílo prodávalo u knihkupců, aby leželo na skladech apod. Celé vydání (120 zl.) zaplatil, aby *Malice česká* neutrpěla finanční škodu, a osobně je pak rozdával mezi šlechtu, duchovenstvo a významné představitele českého politického a kulturního života.³⁹

Na konci třetí dekády 19. století se objevila ostrá kritika poměrů v Praze. Například Josef Jaroslav Langer si 13. června 1829 v dopise Sedláčkovi stěžoval na kvalitu českých časopisů, které podle něho neměly zájem o hlubší a rozsáhlejší práce. Psal o špatných zkušenostech s redaktory, kteří odmítali dobré práce a prosazovali práce vlastní nebo svých přátel. Volal po kvalitním odborném recenzním řízení. V dopise ze 17. března 1830 kritizoval pražské vlastenecké kruhy. Vytýkal jim nedostatek zájmu o české triviální školství, malou, nekoordinovanou, nejednotnou a nesobeckou vlasteneckou práci. Českou šlechtu a podnikatele pranýřoval pro nedostatečnou podporu vlastenců. Zmiňoval též osobní problémy se získáním placeného místa a nalezením vhodného donátora na vydání svých prací.⁴⁰

Problémy české vlastenecké komunity naznačují též dopisy Magdaleny Dobromily Rettigové adresované Sedláčkovi. V dopise z 26. listopadu 1827 mu vysvětluje, jak velkým problémem je i pro lidi ze střední třídy pravidelný odběr českých novin (nedostatek financí), jak obtížné je číst českou literaturu pro ty, kteří nemají dostatek času a vzdělání. Sama prý se mnohokrát se vším potýkala. V dopise ze 3. prosince 1835 si stěžovala na vrtkavý zájem některých vlastenců o práci pro vlast a národ. Psala, že *listy ze stromu radosti opadaly, ale strom se snad opět zazelená*. Zdůrazňovala, že osobní urážky a útoky jsou jí jen k smíchu a připojila, že úspěšným bylo vždy záviděno, vždyť i *Spasitel byl ukřížovaný a Kolumbus pronásledovaný*. Snažila se Sedláčka povzbudit k další práci.⁴¹

10. Sedláčkův uvažovaný odchod z Plzně

Není přesně jasné, co vše se v Sedláčkově životě na počátku třicátých let odehrálo a co ho vedlo k úvahám o odchodu z Plzně. V roce 1832, po 22 letech pedagogického působení v Plzni, totiž nečekaně požádal opata Koppmanna, aby mohl své plzeňské místo opustit a odejít na nějakou faru ve správě tepelského

národních zájmů a vlasteneckých aktivit.

³⁹ Do oslavného díla přispěl svou básní i Sedláček.

⁴⁰ Dopisy jsou uloženy ve fondu [JVS]. V nedatovaném dopise, který byl podle kontextu sepsán v roce 1829 nebo 1830, Langer uvádí, že pracuje na knize povídek, kterou by chtěl dedikovat Sedláčkovi, svému vzoru. Finanční a zdravotní problémy patrně Langrovi zabránily dokončit tento záměr.

⁴¹ Její dopisy jsou uloženy ve fondu [JVS].

kláštera. Uvažoval o faře v Pernarci,⁴² kam si chtěl vzít jako svoji hospodyní sestru Marii Vokálkovou, která právě ovdověla.⁴³

Sedláčkova rodina byla velmi soudržná, Sedláček v nelehkých časech finančně podporoval své sestry a pravidelně je navštěvoval.⁴⁴ Pomáhal svým vlastním i nevlastním synovcům. Z korespondence se Šebestiánem Hněvkovským víme, že v roce 1830 hledal úřednické místo pro synovce Vojtěcha Bechyně (1800–1831).⁴⁵ Ten v letech 1823 až 1824 a 1825 až 1829 studoval na gymnáziu v Plzni. V prvním ročníku byl výborným studentem, ve druhém ročníku asi v Plzni nestudoval, ve třetím ročníku se prospěchově zhoršil a postupem času patřil k slabým studentům, neboť z většiny předmětů měl jen jedničky.⁴⁶ Bechyně gymnaziální studia v Plzni patrně nedokončil, jeho jméno mezi absolventy není uvedeno.⁴⁷ V letech 1829 až 1830 pracoval jako praktikant důchodového úřadu v Poděbradech.

Z dalšího Sedláčkova dopisu, který zaslal čelákovickému radnímu Leišnerovi 12. listopadu 1830, víme, že se přimlouval za svého synovce Vojtěcha Bechyně, který se snažil získat místo čelákovického písaře po svém zesnulém nevlastním dědečkovi.⁴⁸ Roku 1830 toto místo Vojtěch Bechyně získal, o rok později však zemřel na „nervovou horečku“. Sedláček jej v dopise charakterizoval jako velmi pracovitého a spolehlivého mladého muže.

Tepelský opat Koppmann nakonec Sedláčka přesvědčil, aby na Filozofickém ústavu v Plzni setrval. V opačném případě by totiž musel obstarat nového profesora matematiky, klasické filologie a českého jazyka, což by zcela jistě nebylo jednoduché. Sedláček dopisem z 2. prosince 1832 opatu Koppmannovi potvrdil, že v Plzni ještě nějaký čas zůstane, ale že si skutečně přeje odejít na venkovskou faru.⁴⁹

⁴² Pernarec byla nevelká obec ležící asi 30 kilometrů severně od Plzně, asi od 6. století byla osídlena Slovany a od 13. století byla součástí majetku kláštera v Teplé, který umožnil kolonizaci této oblasti německými obyvateli. Proti vrchnosti se v roce 1680 vzedmulo obrovské povstání, které bylo krvavě potlačeno císařskými vojsky. Velká část pozemků patřila klášteru až do roku 1922. Na počátku dvacátých let 20. století bylo v obci 69 domů, žily v ní asi čtyři stovky obyvatel. Byl zde velký barokní kostel sv. Mikuláše, který byl opraven a rozšířen v letech 1820 až 1822, a pěkná fara s rozsáhlým hospodářským dvorem. Jistou roli při Sedláčkově výběru mohla hrát i okolnost, že se v Pernarci narodil Chrysostomus Laurentius Pfrogner, tepelský opat, do jehož rukou Sedláček složil své věčné řeholní sliby. Nedaleko Pernarce se nacházel i zámek a hospodářský dvůr Krukanice, který patřil tepelskému klášteru a sloužil jako jeho ekonomické i rekreační zázemí.

⁴³ Marie Vokálková patrně neměla děti. Přestěhování k bratrovi by vyřešilo její situaci. Z těchto plánů sešlo, sestra Marie se patrně začala starat o děti své nemocné sestry Anny provdané Bechyňové.

⁴⁴ O návštěvách Lysé svědčí Sedláčkovy dopisy adresované opatu Koppmannovi (např. 19. 8. 1834, podzim 1834), které jsou uloženy v archivní složce [Ch-7].

⁴⁵ Sedláčkův dopis je uložen ve fondu [ŠH].

⁴⁶ Viz *Juventus Gymnasii Regii Pilsnensis e Moribus et Progressu in Literis Censa, Exeunte Anno Scholastico MDCCCXXXIV, ..., MDCCCXXXIX*, Pilsnae, 1824, ..., 1829.

⁴⁷ Viz *Verzeichnis der austretenden Gymnasial=Schüler in Pilsen 1829*, fond [NSG], karton č. 1562.

⁴⁸ Opis dopisu je v [FB], s. 196–197.

⁴⁹ Sedláček v dopisu uvedl, že uvítal opatův souhlas s jeho odchodem na faru v Pernarci,

Není jasné, co bylo příčinou jeho rozhodnutí. Zda byla žádost o odchod z Plzně vyvolána jeho vyhořením, zklamáním, problémy na Filozofickém ústavu či v řádu, pocity zneuznání, resp. zda šlo o reakci na epidemii cholery, zhoršenou politickou situací nebo o snahu o zajištění sestry Marie.⁵⁰

Není vyloučeno, že se mohl zhoršit Sedláčkův zdravotní stav. Jisté závažné zdravotní problémy totiž naznačil v dopise Koppmannovi 24. července 1834. Stěžoval si, že již od roku 1822 trpí nepříjemnou a nesnesitelnou chorobou, která mu v některých dnech způsobuje nesmírné utrpení.⁵¹ Není jasné, o jakou nemoc se jednalo. Sedláčkovi nejbližší přátelé, kolegové a žáci žádnou jeho chorobu nezmiňovali. Pokud byl opravdu nemocný, pak až do posledních dnů dokázal svoji nemoc tajit a neustále pracovat. Není však vyloučeno, že Sedláček chtěl Plzeň skutečně opustit a svou žádost o přesun na klidnou faru chtěl podpořit odkazem na svůj zdravotní stav a touhou po klidu a odpočinku. K jeho odchodu z Filozofického ústavu nikdy nedošlo, roku 1834 naopak zvýšil své mimoškolní aktivity.⁵²

11. Císař s císařovnou v Plzni

Ve dnech 1. až 5. srpna 1833 Plzeň navštívil císař František I. s císařovnou Karolínou Augustou. Byli slavnostně přijati a byl pro ně připraven rozsáhlý program zahrnující slavnostní uvítání, prohlídku města, návštěvu vzdělávacích institucí, nemocnice a kasáren, divadelní představení, vojenskou přehlídku a přehlídku ostrostřelců, slavnostní mši v chrámu sv. Bartoloměje, večerní projížďky nasvíceným městem, krojovaný průvod poddaných plzeňského panství, několik audiencí apod.

Sedláček byl opět ve svém živlu.⁵³ V den příjezdu při audienci pronesl v českém i německém jazyce několik básní, dále jménem svým, profesorského

kteřá se mu líbila, neboť kostel je pěkný a fara prostorná. Plně však akceptoval opatovu žádost, aby setrval v Plzni a pokračoval v pedagogické práci. Sedláčkův dopis je uložen v archivní složce [Ch-7].

⁵⁰ Epidemii cholery podlehl Sedláčkův švagr Matěj Vokálek, mecenáš František de Paula hrabě Deym a několik studentů.

⁵¹ Dopis je uložen v archivní složce [Ch-7]. Jsou v ní i Sedláčkovy dopisy z 13. 4. a 24. 7. 1834, 13. 8. a 22. 8. 1835. Píše v nich o vážných zdravotních problémech (zuby, kožní ekzémy, bolesti nohou, nachlazení, únava apod.).

⁵² O Sedláčkově nemoci a snaze odejít z Plzně se zmiňuje pouze Milada Suchá v článku [S5], který vznikl na základě analýzy vybrané Sedláčkovy korespondence.

Jedna zmínka o Sedláčkových problémech se zuby a zejména s nohou se objevila v jeho dopise z prosince roku 1825, který adresoval Šebestiánu Hněvkovskému. Dopis je uložen ve fondu [SH]. Poznamenejme, že Hněvkovský a Sedláček se stýkali od konce druhého desetiletí 19. století až do Sedláčkovy smrti. Vzájemně si pomáhali, podporovali se, informovali se o svých plánech, pocitech, problémech a trápeních. Sedláček za Hněvkovským jezdil do Žebráku, na prázdniny pak do Poličky, kam byl Hněvkovský přeložen.

⁵³ Ze Sedláčkova dopisu z 28. 8. 1833 opatu Koppmannovi vyplývá, že se Sedláček ujal příprav přivítání císařského páru, když ostatní kolegové „se k dílu neměli“. Složil básně, nechal vymalovat transparent na výzdobu budovy Filozofického ústavu, neboť představitel města se starali jen o výzdobu městských budov. Oslavná díla nechal krasopisně přepsat a poslal je do klášterní knihovny. Požádal opata, aby je posoudil, a pokud je shledá vhodnými, aby

sboru a tepelského kláštera přednesl uvítací řeč, která byla otištěna pod názvem *Erguss unsrer reinsten Gefühle ...* [X-91]. Sedláčkovi studenti zazpívali 3. srpna 1833 císaři a císařovně pod okny jejich plzeňského bytu českou kantátu, jejíž text složil Josef Vojtěch Sedláček.⁵⁴

12. Sedláčkova snaha o výuku češtiny na gymnáziích v Čechách

Sedláček se ve třicátých letech snažil o zřízení míst profesorů českého jazyka na gymnáziích v Čechách. Vyjednal si proto roku 1833 v Praze slyšení u guberniálního rady Meissnera.⁵⁵ I přes ústní slib podpory nepřineslo jednání žádoucí výsledek. O Sedláčkově návštěvě gubernia psal 5. října 1833 Josef Černý spisovateli Karlu Aloisovi Vinařickému.

P. Sedláček se s Vámi sešel. Byl u gub. rady Meis[s]nera a přimlouval mu, aby si nesmrtelné slávy u Čechů dobyt a českou profesuru na gymnasiích vyjednal, což mu prý přislíbil. ([S12], s. 26–27)

Je pozoruhodné, že se „venkovský“ profesor Sedláček na celonárodní úrovni zastával zájmů vzdělávání v českém jazyce, a to v době, kdy byla výuka češtiny na řadě gymnázií zastavena (např. v Hradci Králové). Byl v tomto směru aktivnější než pražští vlastenci.

13. Instalace arcibiskupa pražského a primase českého

V zimě roku 1834 Sedláček uvítal instalaci nového arcibiskupa pražského a primase českého Ondřeje Aloise hraběte Ankwicze.

Ondřej Alois hrabě Ankwicz ze Skarbek-Poslawice (1777–1838) byl polský šlechtic, který studoval teologii v Krakově a ve Vídni. Po vysvěcení se stal kap-

je nechal vytisknout v slavnostní úpravě. Samostatné tisky se nepodařilo dohledat; patrně nevznikly. Sedláčkův dopis je uložen v archivní složce [Ch-7].

⁵⁴ Německá verze kantáty vyšla pod názvem *Stimmen kindlicher Liebe ...* [X-90], její česká verze *Hlasové synovské lásky schowanců filosofického ústavu, od J. M. Františka I. L. P. 1805 založeného ústavu, za negwyssj geho přítomnosti v Plzni 1. srpna 1833* je v Hruškových pamětech [Hr], s. 332–333.

Báseň *Erguss ...* [X-91] byla otištěna bez názvu, avšak s delší úvodní poznámkou o autorovi a účelu básně v novinách *Wiener Zeitschrift für Kunst, Literatur, Theater und Mode* 1833, č. 101 z 22. 8., s. 821–822.

O císařské návštěvě Plzně v srpnových dnech roku 1833 je krátká zmínka v kronice Filozofického ústavu (*Geschichte der philos. Lehranstalt*, fond [FÚ], i. č. 13b131, zápis pro školní rok 1832/1833). Podrobnější zápis je v kronice gymnázia (*Res gestae anni 1808*, fond [NSG], i. č. 13d27, s. 54), zaujímá polovinu strany, což je nezvykle dlouhý zápis. Mezi stranami 61 a 62 je vložen obrázek slavnostního uvítacího stanu (*Castrum*), který byl na císařovu počest Plzeňany vybudován. O průběhu císařské návštěvy Plzně viz též [Hr], s. 328–334.

Podrobný program císařské návštěvy v Plzni, včetně zmínky o Sedláčkově výzdobě školní budovy a ulice vedoucí do náměstí, jména významných hostů doprovázejících císařský pár a zmínky o průběhu jednotlivých vítacích akcích jsou uvedeny v dlouhé Schiesslerově zprávě [Schil].

⁵⁵ Pravděpodobně se jednalo o Vincence Meissnera, c. k. guberniálního radu, který podporoval aktivity *Wlastenského museum*.

lanem v chrámu sv. Štěpána ve Vídni, pak byl kanovníkem olomoucké kapituly a rektorem kněžského semináře a děkanem Teologické fakulty olomoucké univerzity. V letech 1815 až 1833 byl arcibiskupem lvovským. V Haliči se zasloužil o budování elementárních škol, staral se o výchovu duchovenstva i lidu, dohlížel na rozvoj liturgické bohoslužby v národních jazycích. Ve Lvově zakoupil pozemek pro divadlo (dnes *Národní akademické ukrajinské divadlo*), zastával i funkci rektora lvovské univerzity. Dne 31. května 1833 byl navržen na místo pražského arcibiskupa, 30. září 1833 byl jmenován a 16. února 1834 slavnostně instalován pražským arcibiskupem a primasem českým. Zasloužil se o výstavbu a opravu kostelů a škol, o zvýšení vzdělanosti českého národa. Přispěl k rozvoji *Dědictví svatojánské*, tj. edice vydávající české knihy zejména s náboženskou a osvětovou tematikou. Rozhodně vystupoval proti germanizaci elementárního školství. Dne 7. září 1836 spolu s Františkem Antonínem hrabětem Libštejnským z Kolovrat (1771–1861) korunoval v chrámu sv. Víta císaře Ferdinanda I. Dobrotivého českým králem (v Čechách vládl jako Ferdinand V.). Jednalo se o poslední českou královskou korunovaci.

Na arcibiskupovu oslavu Sedláček uveřejnil v *Časopisu pro katolické duchovenstvo* (a v mírně modifikované formě jako samostatný tisk) chvalozpěv *K slawnému přigetj duchownj zpráwy hlawnjho chrámu Páně u sw. Wjta a celé Pražské archidiécese od Geho knjžeczj Milosti neydůstognějšjho a wysoce urozeného Pána, Pana Ondřege Aloysia hraběte Skarbek Ankwiče z Poslawice, z Božj a apoštolské Milosti Arcibiskupa Pražského, w králowstwuj Českém, gakož i w diécesjch Bamberské, Mišenské a Řezenské Legata rozeného ... na den weleslawného dosednutí 16. unora, 1834* [X-93].

Jak bylo Sedláčkovým zvykem, vzletnými slovy opěvoval arcibiskupovy aktivity. Byl jeho velkým obdivovatelem, posílal mu své básně, zprávy i knihy.⁵⁶ Po poradě s opatem Koppmannem⁵⁷ oslavil arcibiskupovu instalaci, zaslal mu své básně a přidal i Smetanův dějepis – Smetana si prý sám netroufal – a informoval jej o aktivitách kláštera v Teplé apod. V Sedláčkově dopisu Koppmannovi ze 13. dubna 1834 je uvedeno, že arcibiskup ocenil zasláná díla i informace. V dopise z 19. srpna 1834 se Sedláček chlubil, jak u arcibiskupa strávil oběd, při němž se dobře jedlo, pilo, zpívalo a vyprávěly anekdoty. Sedláček se opět ukázal jako vtipný, vzdělaný a veselý společník. Arcibiskup Sedláčkovu práci ocenil v dopisu z 8. prosince 1835.

14. Požár v Blatné

V září roku 1834 Sedláček nechal vytisknout báseň nazvanou *Zanjcenj města Blatny w Prachinském kragi dne 13tého Zárí 1834* ... [X-100], v níž informoval o tragickém požáru Blatné a vyzval Plzeňany ke sbírce a pomoci. Poznamenajme, že požár zničil 118 domů, z 1 800 obyvatel přišlo zcela o domov 1 200

⁵⁶ Viz arcibiskupovy dopisy ze Lvova z let 1828 až 1833, které jsou uloženy v archivní složce [Ch-1].

⁵⁷ Viz Sedláčkův dopis Koppmannovi ze 7. 2. 1834. Sedláčkovy dopisy jsou uloženy v archivní složce [Ch-7].

lidí. Během několika hodin lehla popelem takřka celá městská zástavba (domy, radnice, děkanství, kostel s věží, špitál, stodoly, obchody, dílny apod.), shořela i veškerá úroda z polí a luk. Jednalo se o největší neštěstí v dějinách Blatné, z něhož se město vzpamatovávalo několik desetiletí. Během krátkého času se vzedmula obrovská vlna solidarity a ve všech větších českých i rakouských zemích byly vybírány peníze na obnovu Blatné.⁵⁸

Sedláček se požárů velmi obával, měl jistě v živé paměti tragédii, která postihla roku 1820 a roku 1830 jeho rodinu v Čelákovících, a četné větší i menší požáry v Plzni a okolí.

15. Mariánské Lázně

V roce 1834 se Sedláček vrátil k osvětovým a vlasteneckým aktivitám s novou silou a nadšením. Do časopisu *Bohemia* zaslal dvě zprávy o dění v Plzni ([X-95, X-96]) a jednu oslavnou báseň na Mariánské Lázně [X-98], kterou napsal na závěr svého tradičního prázdninového ozdravného pobytu.

Sedláček si Mariánské Lázně, které od počátku století budovali tepelští premonstráti, velmi oblíbil. Byl v úzkém kontaktu s opaty Pfrognerem a Reitenbergem i lékařem Nehrem.⁵⁹ Do lázních pravidelně jezdil, byl tam jedenáctkrát.⁶⁰ Setkával se zde se svými přáteli, zahraničními hosty i mecenáši, užíval si lázní, přírody, společnosti a diskusí, které se zde vedly. Zažil intenzivní výstavbu města v letech 1812 až 1835, musel vnímat jeho proměnu, rozkvet parků, nárůst lékařské péče i zvyšující se počet hostů. Nejčastěji pobýval v domě *Goldene Kugel* (Zlatá koule), který postavil lékař Johann Josef Nehr nedaleko *Křížového pramene* a později přestavěl tepelský klášter. Dům měl čtrnáct menších a dva větší pokoje, dvě kuchyně a společenské prostory.⁶¹

⁵⁸ Viz [Šaf], s. 21, 34.

⁵⁹ Sedláček pomáhal propagovat Mariánské Lázně v zahraničí. Dokládá to například dopis z 12. února 1830, který zaslal Václavu Hankovi. Jménem Melchiora Josefa Mahra, inspektora lázeňských pramenů, žádal Hanku o pomoc s překladem propagačního textu o lázeňské péči do polského jazyka. Doporučil mu, aby za překlad žádal dobrý honorář, neboť text obsahuje hodně technických výrazů a tepelský klášter má na propagaci dostatek prostředků. Dopis je uložen ve fondu [VH].

⁶⁰ Sedláčkovy mariánskolázeňské pobyty dokládá uvedení jeho jména v *Curlistech*, které vycházely od roku 1815.

⁶¹ O vzniku a vývoji lázeňské péče v západních Čechách a vztahu Plzeňanů k lázním viz např. [Sc56], s. 42–46.

Sedláčkův pobyt v Mariánských Lázních v září 1829 potvrzuje tzv. *Badeort Marienbad Freudenanzeige No 983*, který dokládá, že Sedláček se 9. září 1829 ubytoval v Klingerově hotelu a plánoval zde pobývat čtrnáct dnů. Doklad je uložen v archivní složce [Ch-8].

Sedláček v Mariánských Lázních rád relaxoval, užíval sedačí koupele a pitné kúry, odpočíval, psal a četl. Viz jeho dopisy opatu Koppmannovi z roku 1835, které jsou uloženy v archivní složce [Ch-7]. Lázně všemožně doporučoval svým přátelům i zahraničním známým. Ti ho informovali o svém pobytu, léčení, lázeňské atmosféře apod. Viz např. dva dopisy z podzimu 1835, které Sedláčkovi zaslal Karl Heinrich Ludwig Pölitz (1772–1838), německý historik, který v letech 1803 až 1815 přednášel na univerzitě ve Wittenbergu a v letech 1815 až 1838 na univerzitě v Lipsku. Proslavil se pracemi o německé historii, literární kritikou,

Lázním Sedláček věnoval již báseň *Pozdrawenj Maryanských láznj při prwnjm gich po mnoha letech spatřenj ...* [X-20], kterou složil 5. září 1819 při svém prázdninovém rekreačním pobytu. Byla otištěna v časopisu *Hlasatel český*. Sedláček v ní oslavil krásy lázní a okolní přírody, lázeňská zařízení, bohatství léčebných pramenů a jejich vliv na zdraví. Zmínil též význačné hosty, kteří lázně navštívili a jejich návštěvu propagují. Jednalo se o první českou báseň věnovanou Mariánským Lázním. Pro lepší srozumitelnost veršů Sedláček připojil několikastránkové obšírné *Wyswětlenj*. Objasn timerii budování lázeňského města a objevování minerálních pramenů, roli premonstrátského kláštera v Teplé, popsal léčebné účinky minerálních vod a ozdravnou péči, kterou lázně nabízejí. Vyzdvihl též pozitivní vztah císařovny Karolíny Augusty k slovanským národům a nakonec zmínil, že Karl Angel Schneider (Karel Sudimír Šnajdr) napsal několik německých básní oslavujících Mariánské Lázně a nyní přislíbil, že již bude psát česky. Sedláček je poměrně často označován jako první český vlastenec, který propagoval v českých kruzích lázeňskou ozdravnou péči, což není úplně přesné.

První básník českého původu, který opěvoval krásu našich lázní (Karlových Varů), byl humanista Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic (asi 1461 až 1510). Někdy před rokem 1500 sepsal báseň *In Thermas Caroli IIII*, která byla roku 1570 otištěna v souboru Hasištejnského poezie.⁶² Jeho latinská báseň postupem času upadla v zapomnění, znovu byla objevena roku 1815 karlovarským lékařem Jeanem de Carro (1770–1857), který vydal roku 1829 spis o životě Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic, a otiskl v něm dvaadvacet překladů výše uvedené básně.⁶³

První původní česká báseň o lázních Karlovy Vary je z pera právníka Antonína Pavlovského (1775–1817). Sepsal ji patrně během svého pobytu v Karlových Varech v srpnu roku 1804.⁶⁴ Jednalo se o příležitostnou báseň

studii filozofickými či statisticko-historickými. Sedláčka seznamoval se svými názory na mariánskolázeňskou uměleckou scénu, lázeňskou společnost a hosty, resp. s básněmi otištěnými v novinách vycházejících ve Vídni. Dopisy jsou uloženy v archivní složce [Ch-1]. O Sedláčkových pobytech v Mariánských Lázních viz [296].

⁶² Viz *Illustris, ac generosi D. D. Bohuslai Hasisteynii à Lobkowitz, &c. Baronis Bohemici, Poëtae Oratorisq; clarissimi Farrago Poematum in ordinem digestorum ac editorum Per Thomam Mitem Nymburgenum ...*, Pragae Excudebat Georgius Melantrichus ab Aentine, 1570, 16+224 stran. Báseň o Karlových Varech je na stránce 179.

⁶³ Viz Jean de Carro: *Lateinische Ode auf Karl des Vierten Heilquellen, gedichtet gegen das Ende des fünfzehnten Jahrhunderts von Bohuslav Hassenstein v. Lobkowitz, aus dem französischen des Ritter Johann de Carro durch Johann Ritter von Rittersberg, Schönfeld's Papier und Druck, 1829, 38+ixi+39–75 stran. Báseň byla otištěna v němčině, češtině, holandštině, angličtině, francouzštině, skotské gaelštině, starořečtině, hebrejštině, maďarštině, italštině, latině, polštině, ruštině, švédštině. Česká časoměrná verze je od Karla Aloise Vinařického, který ji na Carrovo přání vytvořil mezi lety 1828 a 1829. V článku [Waj] je na straně 171 uvedeno: *Přibližně ze stejné doby je český přízvukný rýmovaný překlad od Josefa Vojtěcha Sedláčka (1785–1836), jehož si Josef Dobrovský výše cenil z důvodu prozodických*. Sedláčkův překlad Hasištejnského básně se nepodařilo dohledat.*

⁶⁴ A. Pavlovský byl autorem právní literatury a básní, patřil k českým buditelům a obrozencům. Známý se stal především jeho spis *Wykladové Přírozeného Práva. Djlu theoretyckého oddělenj prwnj*, Česká expedice Václava Krameria, Praha, 1801, 206 stran.

o třech slokách, která oslavovala Karlovy Vary a promlouvala k českým lázeňským hostům, neboť byla umístěna na kamenu při lesní lázeňské cestě. Zaujala Jana Jeníka rytíře z Bratřic, který si ji opsal do svého zápisníku roku 1813 a opět roku 1837. Vysoce ji oceňoval a chválil. Roku 1813 byla Pavlovského básně bez názvu, avšak s krátkým úvodem otištěna v *Prwotínách pěkných uměnj*, tj. v příloze *Cýsařských králowských wjdeňských nowin*, které vydával Jan Nepomuk Norbert Hromádko.⁶⁵ Pozornost Pavlovského básni věnoval i Josef Dobrovský, který si ji zanesl do svého sešitku. Během svého pobytu v Karlových Varech si asi nejprve opsal básně z kamene, následně si opatřil vytištěnou verzi, porovnal je a komentoval odlišnosti.⁶⁶

Pavlovského básně měla výrazně osobitý buditelský ráz. Sedláčka, který byl vášnivým čtenářem *Prwotin*, patrně zaujala. Sedláčkova óda na Mariánské Lázně z roku 1819, jak je výše uvedeno, byla daleko rozsáhlejší a propracovanější básně o 29 slokách, která se snažila ve vlasteneckém duchu oslavovat a propagovat české lázně a lázeňství. Dochovala se i v německé verzi *Mein Gruß an die Marienquellen, als ich nach vielen Jahren wieder erblickte. An 5. September 1819*.⁶⁷

Sedláčkova básně z roku 1819 pravděpodobně odstartovala propagaci lázeňské péče v Mariánských Lázních. V červnu 1820 byl v časopisu *Hyllos* otištěn článek *Marienbad, oder: Die Brunnen von Auschowitz*,⁶⁸ který doprovázela rytina z roku 1820 znázorňující celkový pohled na město.⁶⁹

Nepodepsaný článek, asi od redaktora Jana Hýbla, poskytoval základní informace o Mariánských Lázních. Připomínal roli tepelských opatů, budovatelů Pfrognera a Reitenbergra a důležitou práci tepelského lékaře Nehra, zájem vysoc postavených šlechticů, lékařů a spisovatelů o lázeňskou péči (např. František Antonín hrabě Libštejnský z Kolovrat, básník Karl Angel Schneider, lékaři Heidler, Reuß, Dietrich, Sartori). V článku *Marienbad, oder: Die Brunnen von Auschowitz* byly popsány i nejdůležitější mariánskolázeňské prameny, stavby a možnosti léčebné péče a odpočinku. Autor neopomenul uvést jména odborníků i význačných osobností doporučujících lázeňský pobyt, resp. lázně často navštěvujících. Připomeňme, že časopis pravidelně otiskoval na prvních stranách každého čísla krátký článek o význačných či zajímavých městech *Rakouské říše*, o světcích či panovnicích, propagoval krásy naší země a připomínal její historii.

⁶⁵ Viz *Prwotiny pěkných uměnj* 1(1813), s. 54.

⁶⁶ Více viz [Waj].

⁶⁷ Rukopis básně je uložen v archivní složce [Ch-3], doslovný opis je ve fondu [MS], karta č. 1 025, složka *Sedláček: Mein Gruss ...* Podle originálu jej pořídila v padesátých nebo šedesátých letech 20. století Milada Suchá.

⁶⁸ Viz 2(1820), Band I, č. 24 z 10. 6., s. 185–187.

⁶⁹ Rytina není signována. Je velmi pravděpodobné, že jejím autorem je Karel Eduard Rainold, německý rytec žijící v Praze a vydavatel časopisu *Hyllos* (německá verze vycházela v letech 1819 až 1822, česká verze v letech 1819 až 1821). V časopisu byly otiskovány články, krátké povídky, básně, rytiny, mapky, noty apod.

16. Svatba neteře

Z roku 1834 se dochoval jeden z mála Sedláčkových výtvorů určených pro čistě soukromé účely. Dne 18. listopadu 1834 se konala v Lysé na Labem svatba jeho neteře Marie Bechyňové a Antonína Kmocha.⁷⁰ Sedláček na počest této události složil oslavnou báseň nazvanou *Na památku ku swatebnjmu sňatku Pana Antonjna Kmocha a Marye Bechynowy 18 Listopadu 1834*. Rukopis básně je uložen ve fondu [VMP]. Pozoruhodné je, že v čistě osobní básni Sedláček opěvuje císaře Františka I. Tato skutečnost dokládá, že jeho obdiv k tomuto panovníkovi nebyl jen strojeným výrazem dobové loajality, ale byl Sedláčkovým hlubokým niterným přesvědčením, které se již jeho současníkům zdálo nepochopitelné.⁷¹

Připomeňme, že podle vzpomínek Sedláčkových prasynovců pobývala Marie Bechyňová nějaký čas v Plzni, kde si díky Sedláčkovi rozšiřovala vzdělání (patrně v nedělní škole) a získávala zkušenosti pro vedení domácnosti, živnosti apod. Zapojovala se i do různých kulturních akcí. O sňatku Sedláčkovy neteře se zmiňuje Pešina v dopise Vinařickému 18. listopadu 1834:

Dnes obdržel plzeňský p. prof. Smetana filosof. doktorát, při kterém mu věhlasný Sedláček kmotrem stál. Jede dnes dále do Lysé, zejtra synovkyni svou oddávat. ([S12], s. 96)⁷²

Sedláček stál věrně po boku svých příbuzných a přátel, radoval se z jejich úspěchů a osobního štěstí. Ocitujme úryvek z jeho přání novomanželům:

*Buď nam wjtán ten den gasný / Od platy a radosti!
Kde dwau srdcj spolek krasny / Ciste dosáh blahosti,
Genž Maryi s Antonjnem / Zdoby rauskau swatebnj
Slušno že Gim wěnce winem / Ze gim naše píseň znj.*

— — —

*Šťastná města! Kde gest hognost / Dobrych šťastnych manzelstwj,
Swazků manzelskych dustognost / Nadewše se giné stkwj:
Dobra manželstwj gsau wšého / Blaha wlasti zakladem
A kwět blaha weškerého / Gen trwa w tom spolku dnem.
Proto manželům buď sláwa! / Když se wěrně milujj
Gimž wždy w paměti zustáwá / Co swatě slibuggj:
Když knež u oltaře Páně / Na wěky Ge swazuge
Štolu swatau skládá na Ně / Ruku s rukau spoguge.*

— — —

⁷⁰ Viz matrika Lysá nad Labem 21, O 1811–1835, obr. 142, fol. 140.

⁷¹ V dopise opatu Koppmannovi z podzimu 1834 se Sedláček zmiňuje, že pojedje z Prahy do Lysé, kde se budou konat dvě svatby – neteře Marie Bechyňové a sestry Marie Vokálové. Sňatek neteře rádně proběhl, o sňatku sestry se nepodařilo najít žádné zprávy. Z plánované svatby patrně sešlo. Dopis je uložen v archivní složce [Ch-7].

⁷² V Sedláčkově době se pro označení neteře používalo slovo *synovkyně*.

*Proto auřadu buď Sláva! / Manželstwa když chranj staw
 Geho dustognost zastává / Šetřj geho swatých praw!
 Sláva Kněžjm! kteřj ctného / Manželstwa wždy hagegj;
 A tak blaha weškerého / Semeniště stawějg
 Zdráv buď Král náš milowanj / Se swau chotj předrahou
 Kteřy nam od Boha dany / Za příklad manželstwa gsau.
 Sláva vlasti rostomilé! / I českému národu!
 Genz wšj ctnosti ušlechtilé / Chowá w sobě aurodu.*

— — —

*Ruce wšecky ted si deyme / Na znamenj přátelstwj
 Stegným hlasem wšecky přegme / Štěsti tomu manzelstwj!
 Štěsti tomu manzelstwj! / Kdyzkoli se zas schledáme
 Budem se wždy radowat / Když ge šťastné uhldáme
 Znova gim zas winšowat.*

Báseň je krasopisně napsána na modrém papíru, na mnoha místech však chybí háčky a čárky. Sedláček ji – vzhledem ke svému neúhlednému rukopisu – patrně dal někomu přepsat. To mohla být příčina chybějících háčků a čárek.

17. Krickelovo ocenění Sedláčka a jeho celoživotní práce

Rakouský topograf Adalbert Joseph Krickel (1791–1847) cestoval v létě roku 1832 po Moravě, Slezsku a Čechách. Navštívil též Mariánské Lázně, klášter v Teplé a Plzeň. Své putování popsal v díle *Wanderungen durch einen großen Theil von Mähren, preußisch Schlesien, . . .* [Kri]. Svůj více než dvěstěstránkový cestopis vydal roku 1834 a věnoval jej Josefu Vojtěchu Sedláčkovi. Na první straně uvedl:

Dem Hochwürdigen, Hoch- und Wohlgebornen, verdienstvollen und biedern, edlen Manne Herrn Herrn Adalbert Joseph Sedlaczek, regulirten Chorherrn des Stifts Tepl in Böhmen, Doktor des Philosophie, Direktor der philosophischen Studien zu Pilsen, Professor der Mathematik und Philologie eben daselbst, sammelnden Mitglieder der Gesellschaft des vaterländischen Museums in Böhmen etc. etc. in wahrer Hochachtung gewidmet von

Adalbert Joseph Krickel

Krickelovo věnování pravděpodobně nebylo se Sedláčkem konzultováno, jinak by se v něm neobjevila chybná informace, že Sedláček je ředitelem plzeňského Filozofického ústavu.

Na následujících stranách Krickel umístil dvoustránkový dopis Sedláčkovi, v němž vyzdvihl jeho všestranné aktivity. Jeho znění muselo Sedláčka potěšit a povzbudit, neboť přišlo v době, kdy na něho čeští vlastenci opětovně sočili. Krickel napsal:

Hochwürdigster!

Hoch- und Wohlgeborner Herr Professor!

Euer hochwürden so gründliche als ausgebreitete wissenschaftliche Kenntnisse und eifrige fruchtbringende Ausübung derselben im Vereine mit vielen Tugenden, sind Gegenstände der allgemeinen Hochschätzung.

Von diesen Gefühlen und Gefinnungen durchdrungen, erlaube ich mir, dieses vaterländische Werk Ihnen zu widmen, und meine Arbeit Dero Kennerurtheil zu unterlegen.

Nie werde ich die gastliche Aufnahme und die glücklichen Tage vergessen, die ich in dem löblichen Chorherrn-Stift Tepl, und in der k. Kreisstadt Pilsen in Ihrer und mehrerer allgeschätzten gelehrten Männer, Gesellschaft verlebte.

So möge noch ferner Ihr Wohlwollen mir zu Theile werden, der Sie stets glühend lieben und verehren wird. Auf diesen entzückenden Lohn Ihres Wohlwollens bauend, mögen mir nur noch Euer Hochwürden das beneidenswerthe Loos gönnen, mich nennen zu dürfen

Euer Hochwürden

ergebensten Freund und Diener

Ad. Jos. Krickel

Wien, am St. Adalbertustage

den 23. April 1834

Zdůrazněme, že Krickel svůj dopis datoval 23. dubnem, tj. dnem sv. Vojtěcha, čím svůj obdiv k Josefu Vojtěchu Sedláčkovi ještě zdůraznil. Připomněl též jejich setkání v tepelském klášteře a společnou cestu do Plzně.

Výše uvedený text nebyl jediným Sedláčkovým oceněním. Na stranách 197 až 198 Krickel popsal čas, který se Sedláčkem prožil, obšírně se zmínil o jeho práci v Plzni, o vlasteneckých aktivitách, o budování triviální školy atd. Neopomenul ani uvést dary, které Sedláček získal od ruského cara, kněžny Thurn-Taxis, císařovny Karolíny Augusty, města Plzeň apod. Na straně 201 zmínil Sedláčka jako svého průvodce po Plzni a opět vyzdvihl jeho práci a všestranné nasazení.

Bylo to výrazné ocenění Sedláčka a jeho práce, neboť Krickelovy cestopisy byly ve své době mimořádně oblíbené a hojně čtené. Povědomí o profesoru plzeňského Filozofického ústavu se tak jistě rozšířilo zejména v německy mluvících zemích. Není jasné, zda Krickel reagoval poměrně pompézní oslavou Sedláčka na jeho problémy s českými vlastenci. Z dochované korespondence v [JVS] víme, že se dobře znali a vzájemně se podporovali. Krickelovo věnování bylo největší „literární oslavou“ Josefa Vojtěcha Sedláčka za jeho života.

Nepodařilo se najít žádnou Sedláčkovu reakci na Krickelovo věnování a na jeho knihu.

18. Sedláček a Plzeň roku 1835

Pro Plzeň bylo důležité Sedláčkově nasazení spojené s budováním tzv. plzeňské opatrovny neboli školky, s propagací a prosazováním českého divadla a se vznikem čtenářské společnosti ve Spáleném Poříčí. Těmto aktivitám Sedláček věnoval v polovině třicátých let takřka všechnu svoji sílu a pozornost. Jan Jindřich Marek se o tom v Sedláčkově nekrologu na jednu stranu vyjádřil obdivně, na druhou stranu však konstatoval, že Sedláček utrácel svůj drahocenný čas sepisováním bezvýznamných zpráv o divadle, popisem nejrůznějších akcí, organizací benefičních odpolední a večerů místo toho, aby se věnoval sepsování třetího a čtvrtého dílu fyziky. Svým způsobem měl Marek pravdu, Sedláček však v tomto čase viděl své místo jinde a v jiných sférách.

Sedláček v roce 1835 sepsal a uveřejnil tři zprávy o divadelních představeních, zprávu o plzeňské opatrovně a zprávu o nejrůznějších aktivitách na Plzeňsku. Sepsal jeden prolog pro divadelní představení, dvě básně o opatrovnách a báseň o tragickém požáru kostelní věže chrámu sv. Bartoloměje v Plzni.⁷³

Báseň o požáru věže zaujala Plzeňany tím, že obsahovala Sedláčkově přesvědčení, že Plzeňané v krátkém čase vybudují spojenými silami novou věž, která překoná předchozí dílo předků a stane se novou výraznou dominantou.

*Nénie*⁷⁴ *Věž plzeňská v plameni je sugestivním popisem. Opět volí působivý stupňující kompoziční princip. Je v ní patrný nový postup – zřetelná tendence k deskripci, emocionálně nazírajícího subjektu i evokace motivů předjímajících romantické představy ... Báseň již znamenala nakročení k inspiraci preromantismem. ... naznačovala, že začínala promlouvat osobnost básnické invence, nikoliv dosavadní cizelér lesku vladařských majestátnů.* ([Wa], s. 636)

Sedláčkův divadelní prolog byl zajímavý tím, že neobsahoval Sedláčkovy typické oslavné tirády o císaři, jazyku a zemi. Hovořil o kultuře, lidech a památkách v Plzni, oslovoval tak místní patrioty a vlastence.

Dále Sedláček napsal dvě básně u příležitosti úmrtí císaře Františka I. a uveřejnil devět oslavných básní nebo proslovů souvisejících s příjezdem nového císaře Ferdinanda do Plzně, Teplé či Mariánských Lázní a jednu oslavnou báseň na svého kolegu Josefa Stanislava Zaupra, o nichž bude pojednáno v následujících kapitolách. Bez zajímavosti není, že oslavné ódy psal v tomto čase v českém, německém a latinském jazyce.

Zvýšená aktivita nepřinášela Sedláčkovi pouze radost a uznání. Kritika pražských vlastenců neustala ani ve třicátých letech; vždy se něco našlo, co se dalo kritizovat. Tentokrát to byla energie, s níž se Sedláček vrhnul do budování opatrovny a prosazení českého divadla v Plzni. Není jasné, co na tom pražským vlastencům vadilo, resp. proč to nezapadalo do jejich pohledu na úlohu vlastence.⁷⁵

⁷³ Jsou zmíněny v kapitolách věnovaných jednotlivým Sedláčkovým aktivitám.

⁷⁴ *Nénie* je starořímská pohřební píseň, v přeneseném smyslu lyrická báseň.

⁷⁵ Mnozí stále a opakovaně kritizovali Sedláčkovu loajalitu (podle nich přehnanou)

19. Sedláček a německé časopisy

Jak jsme již dříve naznačili, Sedláček začal od počátku třicátých let zasílat články do německých časopisů. Snažil se upozorňovat na zajímavá města (Mariánské Lázně, Plzeň), na kulturní a dobročinné akce probíhající v Plzni, na rozvoj české literatury a umění. Snažil se německé čtenáře informovat o krásách země, kterou miloval, o českém jazyce a kultuře, které pracně rozvíjel. Současně sledoval zprávy, které o české kultuře a umění vycházely. Pokud s nimi nebyl spokojen, nebo se mu zdálo, že potřebují upřesnění, doplnění či opravu, neváhal uvádět věci na pravou míru. Viz např. jeho článek [X-123], v němž reagoval na nepodepsanou zprávu o Praze [34], na recenzi studie karlovarského lékaře de Carra, na recenzi knížky J. M. Schottkyho, na informace o české produkci v pražském divadle apod. Snažil se čtenáře lépe informovat o vývoji českého jazyka, o české kultuře apod. Vyzdvihoval výsledky Jungmannovy, Preslovy, Palackého a Čelakovského, zmiňoval gymnázia, která věnovala pozornost výuce českého jazyka (Hradec Králové, Plzeň, České Budějovice, Klatovy, Jičín, Litoměřice, Jindřichův Hradec), uvedl rovněž důležité časopisy, v nichž se objevovaly české odborné články, připomněl bohaté sbírky pražské univerzitní knihovny a též pestrou činnost *Wlastenského museum*.

20. Pomoc Čelakovskému

František Ladislav Čelakovský proměnil roku 1834 *Rozmanitosti*, tj. přílohu *Pražských Nowin*, na samostatný týdeník *Česká včela*, který se záhy stal oblíbeným časopisem. Rozhodl se, že bude v novinách otiskovat nejen práce českých autorů, ale i zahraničních, zejména slovanských, a bude přetiskovat zahraniční zprávy. Dne 26. listopadu 1835 v *Pražských Nowinách*, které redigoval, otiskl výhrůžku ruského cara Mikuláše I. Pavloviče, že při sebemenším náznaku polské revoluce nechá srovnat se zemí nejen Varšavu.⁷⁶ Následný politický skandál stál Čelakovského místo redaktora i suplujícího profesora české řeči a literatury na pražské univerzitě, které zastával od počátku školního roku 1835, tj. od října 1835. Potrestání Čelakovského bylo bezprostřední reakcí na stížnost ruského velvyslance Dmitrije Pavloviče hraběte Tatiščeva (1767–1845). V Čechách se od Čelakovského odvrátila řada literátů, šlechticů a duchovních, kteří se obávali, jaký bude mít skandál dopad na českou kulturu, politiku apod. Po následující dva roky žila Čelakovského rodina jen z příležitostných výdělků (překlady) a podpory přátel.⁷⁷

k panovnickému rodu, která se objevovala v Sedláčkově básnické tvorbě. Stačí však zalistovat dobovou literaturou a snadno zjistíme, že i ostatní sepisovali podobná díla. Podíváme-li se v *Národní knihovně České republiky* do konvolutu se signaturou 9B255, najdeme 41 oslavných básní opěvujících císaře, císařské návštěvy, instalace duchovních, významné šlechtice nebo proslavené učitele. Tyto básně se svým charakterem, obsahem či uměleckou hodnotou prakticky neliší od většiny Sedláčkovy básnické tvorby.

⁷⁶ Viz –: *Rusy*, *Pražské Nowiny* 27(1835), č. 92 z 26. 11., s. 4.

⁷⁷ O Čelakovského problémech a snahách jeho přátel mu pomoci (Palacký, Vinařický,

V knize [BČ] jsou na stranách 216 až 255 přetištěna *Vyšetřovací akta z 1835*, tj. rozsáhlá úřední korespondence a vyšetřovací protokoly, které se týkaly Čelakovského problému. Je zde otisk i celý článek údajně hanobící cara. Za závadný článek byl potrestán jak Čelakovský jako redaktor, tak Jan Nepomuk Václav Zimmermann jako úřední cenzor, Emanuel Hikisch, prezidiální sekretář cenzurního úřadu, byl odvolán ze svého místa. Z uveřejněných protokolů Václav Černý jednoznačně usoudil, že celá aféra vznikla na udání Václava Hanky.

Jaký měl Hanka důvod udat svého kolegu a dlouholetého přítele? Za vším byla pravděpodobně závist. V květnu 1835 se totiž uskutečnil konkurz na místo profesora českého jazyka a literatury, kterého se účastnilo šest kandidátů. Suplenturu s patřičným platem získal od října 1835 Čelakovský. Na druhém místě se umístil Hanka, který byl shledán méně schopným přednášejícím.

Dne 12. prosince 1835 bylo rozkazem samotného státního kancléře knížete Metternicha zahájeno nepříjemné vyšetřování Čelakovského. Již o šest dnů později, tj. 18. prosince, byl Čelakovský rozhodnutím Karla hraběte Chotka z Chotkova a Vojnína, suspendován z místa redaktora i univerzitního suplenta. Uvolněné suplentské místo získal Jan Vávra (*1792), zeť nakladatele Jana Hostivíta Pospíšila v Hradci Králové.⁷⁸

Sedláček neměl rád spory, sváry a hádky. Uměl pomáhat i odpouštět a byl si vědom, že vzájemná pomoc a soudržnost je pro malou českou komunitu nesmírně důležitá. V roce 1835 o vánočních prázdninách obdržel informaci o problémech a špatném zdravotním stavu Františka Ladislava Čelakovského. Byť Čelakovský patřil do okruhu častých Sedláčkových kritiků, Sedláček neváhal a obrátil se na Karla hraběte Chotka z Chotkova a Vojnína s osobní žádostí o pomoc Čelakovskému. Snažil se v jeho prospěch zasáhnout i v problému s tiskem. Sice neuspěl tak, jak si představoval, přesto se o něm zase začalo v Praze více mluvit, jeho aktivita byla lépe přijímána a snad i oceněna.⁷⁹ Například 12. ledna 1836 napsal Vojtěch Nejedlý ze Žebráku Karlu Havlíkovi.⁸⁰

Zarmoutili jsme se všickni velice strany F. Čelakovského a to tím více, když p. Sedláček z Prahy přijel. Jeda do Prahy stavil se u mne a slyše tu zprávu, pravil že se i u P. Čelakovského zastaví. Což však neučinil slyše strašlivé toho následky. P. Chmelenský byl prý u p. Čelakovského osm hodin a ani slova z něho

Jungmann a Chmelenský) viz např. [F1], zejména s. 566–567.

Vinařický o snahách přátel napsal 23. 12. 1835 povzbuzující dopis Čelakovskému. Viz [S12], s. 181. Nejnověji o Čelakovského aféře viz [WP], s. 249.

⁷⁸ Více viz [Hýs].

⁷⁹ Sedláček měl s hrabětem Chotkem velmi dobré vztahy. Chotek jej např. v soukromém dopise z 27. 7. 1835 prosil, aby ho v dopisech tolik netituloval a nechválil, neboť nedělá tolik, kolik by mohl. Pochválil Sedláčkovy ódy na císařský pár a především ocenil, jak otevřeně a upřímně Sedláček popsal problémy vdovy po dr. Schauovi. Sedláčkovi sdělil, jak má postupovat, kam adresovat žádost o podporu a přislíbil, že se postará o její rychlé vyřízení. Ubezpečil Sedláčka, že jeho žádosti rád vyhoví. Chotkův dopis je uložen v archivní složce [Ch-1].

⁸⁰ Karel Havlík (1811–1884), rodák ze Žebráku, působil po studiích na pražské univerzitě jako soudce. Byl blízkým přítelem Karla Hynka Máchy (1811–1836) a Karla Jaromíra Erbena.

nevypravil; jeho vzdychání bylo jen: „O má drahá ženo! o mé děti! Já jsem žebrák!“ Bojí se, aby o rozum nepřišel a všickni prý přejí, aby se rozstonal a tak rozum zachoval. P. Sedláček byl u guberních rad a všudy jen řeč o Čelakovském a litování ho. ([B2], s. 397)

Dne 31. prosince 1835 hrabě Chotek kancléři Metternichovi zaslal zprávu, že Hanka inkriminované noviny zaslal na ruské vyslanectví ve Vídni, aby se pomstil, že nezískal místo na pražské univerzitě, po němž toužil. Chotek také informoval policejního prezidenta hraběte Sedlnického⁸¹ o všem, co v kauze zjistil. V článku [Hýs] je uvedeno:

Nejvyšší purkrabí Chotek v podání Sedlnickému vylíčil Čelakovského co nejsympatičtější a připojil prosbu „ob Hochdieselben (Sedlnický) die Strenge der von mir gepflogenen Amtshandlung nicht einer sonstigen Milderung zu unterziehen für zulässig erachten“; ovšem marně. ([Hýs], s. 188–189)

Konkurzní řízení na místo profesora českého jazyka na pražské univerzitě proběhla znovu v letech 1837, 1838 a 1839. Účastnili se jich různí kandidáti, které posuzovali různí hodnotitelé. Uchazeči museli vykonat písemnou zkoušku a proslovit přednášku na zkoušku. Hodnotící komise posoudila kvality, schopnosti, vzdělání a praxi uchazečů, navrhla „terno“, tj. trojici nejlepších. Důležitou roli sehrály nakonec politické zřetele, různá nepřátelství, přímluvy a protekce. Čelakovský měl vlivné přátele mezi šlechtou, kteří se mu snažili ve Vídni pomoci. Argumentovali tím, že je to kvalitní odborník, má výborné schopnosti, dobré lidské vlastnosti, žíví velkou rodinu, z aféry se poučil a jeho potrestání již bylo dostatečné. Přes veškerou snahu neuspěli.

V dubnu 1839 se stal mimořádným univerzitním profesorem českého jazyka na pražské univerzitě Jan Pravoslav Koubek. Velmi dobře uměl česky a polsky, měl zkušenosti s výukou ze Lvova a byl prý skvělým přednášejícím. Od roku 1831 působil jako vychovatel v šlechtických rodinách v Haliči, kde mu první místo opatřil Václav Hanka. V letech 1833 až 1837 vyučoval klasické jazyky na gymnáziu ve Lvově, od roku 1837 do roku 1839 byl knihovníkem Kašpara hraběte ze Šternberka. Zlé jazyky rozhlašovaly, že profesuru získal díky „vysoké protekci“. Bratr jeho matky, abbé Fischer, byl totiž učitelem, zpovědníkem a důvěrníkem arcivévody Maximiliána Habsburského,⁸² druhého syna arcivé-

⁸¹ Josef hrabě Sedlnický z Choltic (1778–1855), slezský šlechtic, se roku 1806 stal okresním hejtmanem ve Weißkirchenu, později přešel do Haliče, kde zasedal v zemské sněmu. Roku 1815 byl jmenován viceprezidentem a o dva roky později prezidentem policejního a cenzurního úřadu. Cenzurním dohledem ho pověřil sám císař František I. Dohled Sedlnický vykonával s mimořádným nasazením, proto byl neoblíbený mezi umělci, básníky a spisovateli. Byl mimořádně znalý všech předpisů, kontroloval spisy vypracované podřízenými s nezvyklou pečlivostí a s myslím pro povinnost. Státnímu kancléři Metternichovi sloužil až do revoluce 1848, kdy byl odstaven. O činnosti hraběte Sedlnického viz např. [WP].

⁸² Ferdinand Maximilian Joseph Habsburský (1832–1867) se díky podpoře francouzského císaře Napoleona III. (1808–1873) a mexických royalistů stal roku 1864 mexickým císařem. Před korunovaci se musel v *Rakouské říši* vzdát šlechtických výsad. Po vítězství mexických republikánů podporovaných USA byl Maximilián zajat a roku 1867 popraven na rozkaz prezidenta Benita Pabla Juáreze Garcíi (1806–1872).

vody Františka Karla Habsburského (1802–1878) a jeho manželky Žofie Frederiky Dorotei Vilemíny princezny bavorské (1805–1872). Arcivévodkyně Žofie prý ve Vídni prosadila Koubkovo jmenování.⁸³

Po strastiplném období se roku 1838 stal Čelakovský knihovníkem rodu Kinských a o tři roky později profesorem slovanské literatury ve Vratislavi. Na pražskou univerzitu se mohl vrátit až roku 1848.

21. Hodnocení básnické tvorby

Sedláčkovu básnickou tvorbu výstižně zhodnotil literární kritik Emil Felix:

Hojná byla i Sedláčkova činnost poetická. Psal básně latinské, německé i české v staré tradici humanisticko-barokní, jaká zdomácněla v klášteře tepelském a udržovala se až do pozdních let věku XIX., kdy v programech gymnasijských i ve zvláštních tiscích slavnostních nejsou humanisticko-barokní skladby latinské nijakou zvláštností. Formálně pronikají tu vlivy hlavně ód Horacových a Klopstockových, smíšené s barokním vkusem. Na veršovou techniku Sedláčkovu působil silně také vliv Jungmannův, zvláště jeho básní příležitostných. Příležitostný ráz má většinou celá tvorba Sedláčkova, ať již oslavuje některé významné momenty života národního, nebo panegyricky velebí vznešené příznivce a přátele; ať vítá vynikající hosty šlechtické, královské, císařské, carské, knížecí nebo hierarchické, anebo se s nimi loučí; ať shledává vybledlé reminiscence starých obrazů k oslavě jubileí, narozenin, jmenin, k Novému roku, instalací, visitací, birmování, svěcení kostela a školy; ať skládá řasné záhyby elegických distich na smrt skutečných i zdánlivých velikanů.

Vedle četných veršů, kdy ochotný veršovec byl nucen »komandovati poesii«, a které místo pelu prozrazují tuhý zápas, provanutý olejem a potem, najdou se v lyrice Sedláčka, jenž projevil i pěkné nadání improvisační, dosvědčené zprávami vrstevníků i některými skladbami, také i místa skutečného vzletu básnického: tak v dythirambické ódě Na Plzeň nebo v náladově popisné elegii Věž Plzeňská v plameni ... ([Fe5], s. 13)

Sedláček sepsal více než osm desítek básní (česky, německy a latinsky), z nichž některé zůstaly v rukopisech, jsou uchovány ve fondu [JVS], resp. v osobní pozůstalosti Josefa Vojtěcha Sedláčka (viz [Ch-1] až [Ch-7]). Nejvíce básní napsal na oslavu habsburského rodu (císařské narozeniny či jmeniny, uvítání panovníka v Plzni, výročí počátku vlády apod.). Vyzdvihoval v nich panovníkovy zásluhy o zemi, vědu, umění a jazyk, děkoval za přízeň zemi, městu či jazyku. Nebylo to rozhodně pokrytecké lokařství, on tomu opravdu věřil a úctu a oddanost císaři chápal jako svoji přirozenou povinnost. Přes prvoplánovou loajalitu a oslavu panovníka zřetelně probleskuje Sedláčkovu upřímnou a opravdové vlastenectví a víra v krásnou a plodnou budoucnost české země, národa, jazyka a kultury.

⁸³ Konkurzní řízení, hodnocení kandidátů, závěry jednotlivých komisí i informace o protekci jsou uvedeny v [Hýs].

V ódách a hymnech na panovníka či šlechtu často užíval „antických obrazů a přirovnání“, aby dosáhl zajímavého a vznešeného dojmu. V oslavných básních věnovaných blízkým osobnostem z církevních kruhů a významným událostem (instalace arciděkana, arcibiskupa apod.) využíval spíše barokizující obrazy a ohlasy církevních písní.

Milada Suchá výstižně charakterizovala stavbu Sedláčkovy poezie:

... Velmi četné básně jsou skládány podle ustáleného schématu, který si Sedláček utvořil: nejprve popis slavnostního ruchu ve městě, pak vysvětlení k jakému účelu se tyto přípravy konají, oslava cností a slavných činů opěvaného muže a konečně vyjádření úcty a vážnosti a provolání slávy.

Slovník Sedláčkův nevyniká bohatostí, je značně konvenční a frázovitý. Dbá hlavně na rým, pro který se často dopouští těžkopádných prohrěšků metrických, ač celkem dbá na pravidelný rytmus, užívaje až na několik výjimek prozodie přízvučné. ([S1], s. 58)

Nejnověji Sedláčkovu básnické dílo přesvědčivě zhodnotil literát a jazykovědec Viktor Viktora:

... Původními pokusy navazoval na tradici, která byla v tepelském klášteře udržována do 19. století a která kořenila v barokní poetice. Tak básnil latinsky, německy, ale také česky. V roce 1818 se vydal vlastní cestou. Formálně navázal na první projevy klasicismu v české poezii a na puchmajerovský příklon k sylabotonickému systému. Tematicky se omezil na příležitostné básně. Satiřícký tón, humor, inspiraci lidovou písní, ale ani nábožensky zaměřené verše u něho nenalezneme. Ve svých příležitostných básních se stal jedním z příkladů loajality druhé obrozenské generace. Úcta projevovaná panovnické rodině odpovídala metternichovskému pojetí vlády – nedotknutelnost a důvěryhodnost spravedlivého panovníka a represe střežící řád, jehož udržení je spojeno s výkonnou mocí. Řada obrozenských básníků svou úctou k habsburskému domu dávala najevo. Mimo okruh podobné adorace ovšem zůstaly osobnosti reprezentující mocenské složky, ...

... Emil Felix ho stručně charakterizoval jako osobnost empiru a biedermeieru. Tou byl jistě v úctě k autoritám, v odpovědnosti k národu a jeho jazyku i v zaujetí pro ně, nikoli v touze po harmonii soukromí, po pohodlí osobního života. Patřil k jungmannovské generaci, generaci obětavosti, kompromisu a konsenzu. Nedožil se doby, v níž se obrození začalo bránit nástupu romantismu a jeho skepse, v níž se začínalo radikalizovat společenské ovzduší. Zasloužil se o to, že Plzeň začala cítit česky a tohoto pocitu se nevzdala. ([Wa], s. 635–636)

Poznamenejme, že Viktor Viktora patrně hodnotil jen básně, které vyšly pod Sedláčkovým jménem. Z předchozích kapitol víme, že Sedláčkovi nebyla satira cizí – viz *Incognito (Pokradmo)* [X-126], resp. některé jeho básně dochované v sešitu [PZS].

